

KÖNYVTÁRI ÉS SZAKIRODALMI TÁJÉKOZTATÁSI SZABÁLYZAT	BIBLIOGRÁFIAI LEÍRÁS. KARTOGRÁFIAI DOKUMENTUMOK	KSZ/1
		A jóváhagyás időpontja: 1999

Elektronikus kiadás

2005

<p>Közreadja a Könyvtári és Szakirodalmi Tájékoztatási Szabványosítási Bizottság Kiadja az Országos Széchényi Könyvtár (Budapest)</p>

A bibliográfiai, könyvtári és szakirodalmi tájékoztatási munka szabályainak egy része szakmai szabályzatként jelenik meg. A szabályzatok a kulturális örökségintézmények (közgyűjtemények, pl. könyvtárak, levéltárak, múzeumok, archívumok) állományfeltáró munkájának egységesítését segítik elő.

A szabványok és szabályzatok vagy új változataik megjelenéséről a nyomtatott szaksajtó és az elektronikusan megjelenő tájékoztató fórumok adnak hírt.

A hatályos szabványok és szabályzatok jegyzéke, valamint az elektronikus formában közzétett útmutatók és szabályzatok a Könyvtári Intézet honlapján férhetők hozzá:

<http://www.ki.oszk.hu/szabalyzatok/index.html>

E szabályzat tárgya a kartográfiai dokumentumok bibliográfiai, könyvtári és más információs (a továbbiakban: bibliográfiai) célra készített bibliográfiai leírása (a továbbiakban: leírás). E szabályzat egyaránt alkalmazható (alkalmazandó) a kéziratos vagy más módon egy példányban előállított, vagy többszörözött kartográfiai dokumentumok leírására is.

Az időszaki kiadványként, részdokumentumként, vagy elektronikus dokumentumként megjelenő kartográfiai dokumentumot e szabályzat és a megfelelő szabványok és szabályzatok (KSZ 2, KSZ 3, MSZ 3424/12) együttes alkalmazásával kell leírni.

TARTALOM

1. FOGALOMMEGHATÁROZÁSOK.....	3
2. ÁLTALÁNOS ELŐÍRÁSOK.....	8
2.1. A leírás adatsoportjai, adatelemei és sorrendjük	8
2.2. A leírás egyezményes kötelező (a továbbiakban: egyezményes) jelei és írásjelei	12
2.3. A leírás adatforrásai	17
2.4. A leírás nyelve és írásrendszere	18
2.5. Az adatok írásmódja.....	18
3. AZ EGY ÖNÁLLÓ FIZIKAI EGYSÉGBŐL ÁLLÓ KARTOGRÁFIAI DOKUMENTUM LEÍRÁSÁNAK SZABÁLYAI	19
3.1. A leírás 1. adatsoportja. A cím és a szerzőségi közlés	19
3.2. A leírás 2. adatsoportja. Kiadás.....	26
3.3. A leírás 3. adatsoportja. A dokumentumtípus speciális adatai.....	27
3.4. A leírás 4. adatsoportja. Megjelenés.....	31
3.5. A leírás 5. adatsoportja. Fizikai jellemzők.....	37
3.6. A leírás 6. adatsoportja. Sorozat.....	40
3.7. A leírás 7. adatsoportja. Megjegyzések	43
3.8. A leírás 8. adatsoportja. Terjesztési adatok.....	47
4. A TÖBB ÖNÁLLÓ FIZIKAI EGYSÉGBŐL ÁLLÓ KARTOGRÁFIAI DOKUMENTUM TÖBBLÉPCSŐS LEÍRÁSÁNAK SZABÁLYAI.....	48
MELLÉKLET	49
Példák.....	49

1. FOGALOMMEGHATÁROZÁSOK

- 1.1. **Adatcsoport:** a leírás funkcionálisan összetartozó adatelemekből álló egysége.
- 1.2. **Adatelem:** meghatározott információt közlő szó, kifejezés vagy jelcsoport; a leírás valamely adatcsoportjának megkülönböztetett része.
- 1.3. **Alárendelt cím:** az összetett cím azon része, amely a közös cím alapján összetartozó dokumentumok egyikének megkülönböztetésére, és a közös címmel – illetve esetenként az alárendelt cím megjelöléssel – együtt az adott dokumentum megnevezésére szolgál (→ még Főcím, Összetett cím).
- 1.4. **Alárendelt cím megjelölése:** összetett cím esetén az alárendelt címet megelőző, vagy azt helyettesítő sorszám, vagy egyéb ilyen értelmű megnevezés.
Alcím → Egyéb címadat
- 1.5. **Alsorozat:** olyan sorozat, amely egy számozott sorozat (fősorozat) keretében jelenik meg.
Megjegyzés: a nem megkülönböztető című alsorozatot a fősorozattal együtt kell leírni.
- 1.6. **Alsorozati megjelölés:** az alsorozati címet megelőző, vagy azt helyettesítő sorszám vagy egyéb ilyen értelmű megnevezés.
Alternatív cím → Vagylagos cím
- 1.7. **Atlasz:** olyan kartográfiai dokumentum, amely a térképeket könyv formában tartalmazza (→ még Térkép).
1. *Megjegyzés:* az atlasz a grafikus ábrázolásokkal tartalmi kapcsolatban lévő szöveges leírást is magába foglalhat.
2. *Megjegyzés:* az atlasz könyvként is leírható, az MSZ 3424/1 szerint.
- 1.8. **Bibliográfiai egység:** az a dokumentum, amelyről a leírás készül.
Megjegyzés: a leírás tárgya lehet a kartográfiai dokumentum egésze, önálló címmel rendelkező fizikai egységeinek valamely csoportja, vagy a kartográfiai dokumentum bármely önálló címmel rendelkező része.
- 1.9. **Bibliográfiai leírás:** meghatározott szabályok szerinti egységes szerkezetben, formában és sorrendben leírt adatok összessége, amely a dokumentum azonosítására, nyilvántartásba vételére és a róla szóló általános tájékoztatásra szolgál.
- 1.10. **Borító:** a kartográfiai dokumentumot tartó, védő és a dokumentumról rendszerint információt is tartalmazó tok, henger, doboz, palást, illetve a borítólap vagy borítófül az ezeken rögzített címkével együtt.
- 1.11. **Cím:** a kartográfiai dokumentumon szereplő szó, kifejezés vagy egyéb jelcsoport, amely a kartográfiai dokumentum, illetve tartalmának megnevezésére szolgál (→ még Alárendelt cím, Eredeti cím, Főcím, Közös cím, Összefoglaló cím, Összetett cím, Párhuzamos cím, Vagylagos cím).
- 1.12. **Címoldal vagy címoldal-helyettesítők:** e szabályzat szempontjából a kartográfiai dokumentumnak az(azon) a része(részei), amely(amelyek) a kartográfiai dokumentum főcímét, illetve leglényegesebb bibliográfiai adatait tartalmazza(tartalmazzák).

Csillagglóbusz → Éggömb

- 1.13. **Deklináció**(csillagászat): azon szférikus csillagászati koordináta-rendszer szélesség jellegű koordinátája, amelynek alapsíkja az égi egyenlítő.

Délkör → Meridián

- 1.14. **Dokumentumtípus általános megnevezése**: a dokumentumok azon osztályának, csoportjának teljes vagy rövidített neve, amelybe a leírt bibliográfiai egység tartozik.
- 1.15. **Dombortérkép**: olyan kartográfiai dokumentum, amely a Föld vagy más égitest egy részét háromdimenziósan ábrázolja.
- 1.16. **Éggömb**: olyan kartográfiai dokumentum, amely a csillagokat gömbfelületre vetítve ábrázolja.
- 1.17. **Egyéb címadat**: a főcímhez kapcsolódó, ahhoz képest alárendelt jelentőségű, illetve azt kiegészítő, a dokumentum tartalmára, jellegére, műfajára vagy kiadásának indítékaira vonatkozó szó, kifejezés vagy egyéb jelcsoport.

Egylapos térkép → Térképlap

- 1.18. **Egylépcsős leírás**: a több fizikai egységből álló kartográfiai dokumentum egy vagy több egységéről készített olyan szerkezetű leírás, amelyben ugyanazok az adatszoportok tartalmazzák a dokumentum egészére és az egyes fizikai egységekre jellemző adatokat (→ még Többlepcsős leírás).
- 1.19. **Ekliptika** (csillagászat): az éggömbből a Föld Napkörüli pályájának síkja által kimetszett főkör, amely mentén a Nap évi látszólagos mozgását végzi.
- 1.20. **Epocha**: időpont, amelyre bizonyos csillagászati, illetve geofizikai értékek vonatkoznak.

Equinoctium → Napéjegylenlőség

- 1.21. **Eredeti cím**: a dokumentum eredeti nyelvű első kiadásának a címe, illetve az a cím, amelyen a kézikönyvek számon tartják.
- 1.22. **Faksimile**: olyan kartográfiai dokumentum, amely egy korábban megjelent kiadványnak az eredeti készítési technikával készült ismételt kiadása (→ még Hasonmás kiadás).

Fényrend → Magnitúdó

- 1.23. **Fok**: a teljes szög 360-ad része.
- 1.24. **Főcím**: a kartográfiai dokumentum címei közül a címoldalon vagy a címoldal-helyettesítőn tipográfiaiilag egyértelműen kiemelt, vagy ilyen megkülönböztetés hiányában az elsőként közölt cím. (→ még Alárendelt cím, Közös cím, Összefoglaló cím, Összetett cím, Vagylagos cím).

Megjegyzés: a főcím lehet egyszerű vagy összetett cím.

- 1.25. **Földgömb**: olyan kartográfiai dokumentum, amely a Föld teljes felületét gömbfelületre vetítve méretarányosan kisebbített formában ábrázolja.

Glóbusz → Földgömb

- 1.26. **Gyűjtemény**: egyazon kiadványt alkotó társtérképek együttese, összefoglaló címmel vagy a nélkül.

- 1.27. **Hasonmás kiadás:** olyan kartográfiai dokumentum, amely egy korábbi kiadvány képileg hű másolata (→ még Fakszimile).
Hosszúsági kör → Meridián
- 1.28. **ISBN:** a könyvek nemzetközi azonosító száma – az MSZ ISO 2108 szerint.
Megjegyzés: az ISBN rendszerében a "CM" betűk a kartográfiai dokumentumra vonatkoznak.
- 1.29. **ISSN:** az időszaki kiadványok nemzetközi azonosító száma – az MSZ ISO 3297 szerint.
- 1.30. **Kartográfiai dokumentum:** olyan dokumentum, amely a Földet vagy bármely égitest egészét vagy részét, vagy pedig az égitestek valamely csoportját bármilyen méretarányban, térképészeti módszerekkel ábrázolja.
Megjegyzés: a kartográfiai dokumentumok legfontosabb fajtái: atlasz, dombor-térkép, éggömb, földgömb, kirakós térkép, látkép, légifelvétel, modell, térkép, űrfelvétel.
- 1.31. **Keret:** a térkép rajzi részét határoló vonal vagy dísz.
- 1.32. **Kiadás:** a kartográfiai dokumentum valamennyi példánya, amelyet ugyanarról a mester-példányról készítettek.
Megjegyzés: az eltérő borítóval de változatlan tartalommal és adatokkal megjelent kartográfiai dokumentumot nem tekintjük új kiadásnak.
- 1.33. **Kiadásjelzés:** a dokumentum új kiadására, megváltozott jellegére vonatkozó közlés.
- 1.34. **Kiadó:** az a természetes vagy jogi személy, aki (amely) anyagi, illetve adminisztratív felelősséget vállal a kartográfiai dokumentum előállításáért, fizikai kibocsátásáért.
- 1.35. **Kirakós térkép:** többnyire szabálytalan alakú elemekből kirakott térkép.
- 1.36. **Koordináták:** olyan szám adatok (pl. síkban számpár, térben számhármassal), amelyek egy adott pont helyét egy adott koordináta-rendszerben egyértelműen meghatározzák.
- 1.37. **Kötet:** e szabályzat szempontjából valamely atlasz fizikailag önálló része, amelynek az atlasz egészére vonatkozó bibliográfiai adatain kívül saját, megkülönböztető bibliográfiai adatai is vannak.
- 1.38. **Közös cím:** az összetett főcím azon része, amely az összetartozó egyes kartográfiai dokumentumok csoportjának egészére vonatkozik, és az alárendelt címmel együtt a csoportot alkotó egyes kartográfiai dokumentumok megnevezésére szolgál.
- 1.39. **Közreadó:** az a természetes vagy jogi személy, aki/amely a kartográfiai dokumentum szellemi (szakmai, tudományos, művészi stb.) tartalmáért felelős.
- 1.40. **Közreműködő:** az a természetes vagy jogi személy, aki/amely a kartográfiai dokumentum szellemi (szakmai, tudományos, művészi stb.) tartalmának létrehozásában részt vesz (→ még Szerzőségi adat, Szerzőségi közlés).
- 1.41. **Látkép:** kartográfiai, illetve festői módszerekkel készített város- és táj ábrázolás.

- 1.42. **Légi fénykép** (geodézia): a levegőből (például repülőgépről) készített mérőfénykép, amelynek méretarányát a repülési magasság és a felvevőkamara objektívjének gyújtótávolsága határozza meg.
- 1.43. **Magnitúdó**: csillagok látszólagos fényességét kifejező számérték vagy szín.
- 1.44. **Melléklet**: dokumentum jellegű kísérő anyag, amely a kartográfiai dokumentum járulékos része, általában csak ezzel együtt használható, de tőle fizikailag elkülönül.
- 1.45. **Melléktérkép**: a kartográfiai dokumentum fizikailag el nem különülő, kiegészítő ábrázolást tartalmazó olyan része, amelynek méretaránya eltér a főtérméptől.
- 1.46. **Méretarány**: a kartográfiai dokumentumon mérhető távolság és valóságos távolság aránya.
- 1.47. **Meridián** (csillagászat): az éggömbnek az a főköre, amely a megfigyelési hely zenitjén, nadírján, és az éggömb pólusain halad át.
- 1.48. **Modell**: e szabályzat szempontjából háromdimenziós kartográfiai dokumentum (például a Naprendszer modellje), amely az égitestek valamely csoportjának, a köztük lévő viszony, valamint mozgásuk bemutatására is alkalmas ábrázolása.
- 1.49. **Mű**: szellemi (tudományos, irodalmi, művészi stb.) alkotás, a leírás szempontjából a dokumentum tartalma.
- 1.50. **Napéjegyenlőség**: azon időpont, amikor a Nap évi látszó mozgása során az egyenlítőn áthalad.
- 1.51. **Óraker**: az égi egyenlítő pólusain átmenő főkörök elnevezése.
- 1.52. **Összefoglaló cím**: az a cím, amely a gyűjteményben, illetve több fizikai egységben megjelent, és önálló címmel is ellátott társtérképeket, illetve fizikai egységeket összefoglalja.
- 1.53. **Összetett cím**: közös címből és alárendelt címből, illetve az azt megelőző vagy helyettesítő megjelölésből álló főcím, amelynek e részei együttesen nevezik meg a dokumentumot.
- 1.54. **Párhuzamos adat**: a leírás valamely adatának megismétlése más nyelven, illetve más írásrendszerben, vagy számozási rendszerben.
- 1.55. **Párhuzamos cím**: a kartográfiai dokumentum főcímének megismétlése más nyelven, illetve más írásrendszerben a címloldalon vagy a címloldal-helyettesítőkön (→ még Cím).
- 1.56. **Példány**: az azonos kiadású kartográfiai dokumentumok egyike.
Puzzle-térkép → Kirakós térkép
- 1.57. **Rektaszcezió** (csillagászat): azon szférikus csillagászati koordináta-rendszer hosszúság jellegű koordinátája, amelynek alapsíkja az égi egyenlítő, vezérpontja a tavaszpont.
- 1.58. **Sorozat**: az előre meg nem határozott számú, önálló kartográfiai dokumentumok olyan csoportja, amelyben a csoporthoz tartozó minden dokumentumnak saját bibliográfiai adatain és saját főcímén kívül mindenképp van az egész csoportra vonatkozó közös címe (sorozati főcíme) és lehetnek más, az egész csoportra jellemző közös bibliográfiai adatai is. A csoporton belüli sorrendet kifejezheti sorszám, betű, ezek kombinációja vagy más jel (számozott sorozatok), de a sorrend

lehet kötetlen is (számozatlan sorozatok). A sorozatok az időszaki kiadványok tágabban értelmezett körébe tartoznak

- 1.59. **Sorozatcím (másképpen: sorozati főcím):** sorozat keretében megjelent kartográfiai dokumentum címlapján vagy címlap-helyettesítőin a sorozat egészére vonatkozó cím.
- 1.60. **Sorozaton belüli szám:** a kartográfiai dokumentum valamely sorozaton belüli sorszám, vagy sorrendiségét kifejező más megjelölése.
- Szelvény** → Térképszelvény
- 1.61. **Szerzőségi adat:** a kartográfiai dokumentummal kapcsolatos azonos szerzői, illetve azonos közreműködői funkciót betöltő természetes vagy jogi személy(ek)re vonatkozó adat.
- 1.62. **Szerzőségi közlés:** a bibliográfia leírásban közölt szerzőségi adatok összessége.
- 1.63. **Társtérkép:** egy fizikai egységen lévő, önálló kerettel határolt és saját címmel megkülönböztetett egyenértékű térképek egyike (→ még Gyűjtemény).
- 1.64. **Tavaszpont:** az ekliptika és az égi egyenlítő azon metszéspontja, ahol a látszó évi mozgást végző Nap az égi egyenlítőn D-ről É felé haladva március 21-én tartózkodik.
- 1.65. **Térkép:** a Föld vagy más égitest felszínének arányosan kisebbitett, felülnézeti ábrázolása sík lapra (→ még Kirakós térkép, Melléktérkép, Társtérkép, Térképlap, Térképszelvény, Többlapos térkép).
- 1.66. **Térképlap:** olyan, sík lapra rajzolt vagy nyomtatott kartográfiai dokumentum, amely két, fizikailag elválaszthatatlan oldalból, homlokoldalból (rektó) és hátoldalból (verzó) áll.
- 1.67. **Térképszelvények:** olyan, azonos méretarányú és vetületű, többnyire önálló címmel nem rendelkező fizikai egységek, amelyek együtt alkotnak egy térképet.
- 1.68. **Területazonosító kód:** egy bizonyos rendszerben, adott földrajzi terület azonosítására megállapított szám, illetve betű–számcsoport, amely az e rendszer keretében megjelent kartográfiai dokumentumokon, illetve ezek kiadásain változatlan marad.
- 1.69. **Többlapos térkép:** olyan, egy kartográfiai dokumentumként megjelentetett térkép, amely meghatározott számú térképlapból áll, és a kartográfiai dokumentum egészére érvényes főcímen, valamint más közös bibliográfiai adatokon kívül az egyes térképlapoknak saját megkülönböztető adataik is vannak (például saját címük, területazonosító kódjuk).
- 1.70. **Többlépcsős leírás:** a többkötetes atlasz, vagy többlapos térkép egészéről, vagy egyetlen fizikai egységéről, vagy pedig fizikai egységeinek valamely csoportjáról készített olyan szerkezetű leírás, amelyben a kartográfiai dokumentum egészére érvényes és az egyes fizikai egységeket összefoglalóan jellemző adatokat tartalmazó adatcsoportok (az ún. közös adatok) után – fizikai egységenkénti csoportosításban – a csak az egyes köteteket (térképlapokat) leíró adatcsoportok következnek (→ még Eglyépcsős leírás).

Megjegyzés: számítógépes feldolgozás esetén, ha külön rekordok tartalmazzák a közös és külön rekordok az egyes fizikai egységekre jellemző adatokat, az e rekordok közötti kapcsolatot biztosítani kell.

- 1.71. **Úrfelvétel:** a Föld vagy valamely bolygó felszínéről közvetlen kapcsolat nélküli méréssel, ún. távérzékeléssel készített fényképek vagy digitális adatok, amelyek feldolgozása vizuálisan vagy számítógéppel történhet.
- 1.72. **Vagylagos cím:** a főcím két – külön-külön is címnek tekinthető és a “vagy” kötőszóval, illetve ennek megfelelőjével összekapcsolt – része közül a második.
- 1.73. **Vetület:** a Föld és a bolygók felszínének síkbeli ábrázolása meghatározott ábrázoló geometriai és matematikai szabályok alapján.

2. ÁLTALÁNOS ELŐÍRÁSOK

2.1. A leírás adatszoportjai, adatelemei és sorrendjük

- 2.1.1. A leírásban az adatszoportok és az adatelemek sorrendje a leírás tárgyától és szerkezetétől függ. A 2.1.2. és 2.1.3. szakasz a leírás fajtái szerint sorolja fel a leírás adatszoportjait és adatelemeit. NAGYBETŰS írással különbözteti meg a leírásban kötelező adatelemeket. A *dőlt betűs* írás jelzi, hogy az adatelem a leírásban csak a részletes szabályokban meghatározott feltételtől függően kötelező. A leírás számára kötelező adatelemeket akkor is meg kell adni, ha a leírás megjelenítésében (például számítógépes katalógus, adatbázis esetén) nem alkalmazzák az egyezményes kötelező jeleket.

Az egyes adatelemek kötelezőségének feltételeiről és megismételhetőségéről a szabályzat 3. fejezete részletes előírásokat tartalmaz.

Megjegyzés: a mindenkori leírási cél határozza meg, hogy a nélkülözhetetlen adatelemek kötelező leírása mellett a teljes leírás számára felhasználható adatelemek közül melyeket kell leírni.

2.1.2. Az egyetlen fizikai egységből álló kartográfiai dokumentum leírása

1. adatszoport. A cím és a szerzőségi közlés

- FŐCÍM
- *A dokumentumtípus általános megnevezése*
- *Párhuzamos cím*
- *Egyéb címadat*
- SZERZŐSÉGI KÖZLÉS

2. adatszoport: Kiadás

- KIADÁSJELZÉS
- Az adott kiadásra vonatkozó szerzőségi közlés

3. adatszoport: A dokumentumtípus speciális adatai

- MÉRETARÁNY
- *Vetület*
- *Koordináták*
- Napéjegyenlőség

4. adatszoport: Megjelenés

- A MEGJELENÉS HELYE

- A KIADÓ NEVE
- A MEGJELENÉS ÉVE
- *A nyomda (fizikai előállító) székhelye*
- *A nyomda (fizikai előállító) neve*

5. adatsorozat: Fizikai jellemzők

- A DOKUMENTUMFAJTA MEGNEVEZÉSE ÉS TERJEDELME
- *Egyéb fizikai jellemzők*
- MÉRET
- MELLÉKLET

6. adatsorozat: Sorozat

- A SZOROZAT FŐCÍME
- *A sorozat párhuzamos címe*
- *A sorozat egyéb címadata*
- *A sorozatra vonatkozó szerzőségi közlés*
- A SZOROZAT ISSN-je
- A SZOROZATON BELÜLI SZÁM
- AZ ALSOROZAT MEGJELÖLÉSE, ILLETVE CÍME
- *Az alsorozat párhuzamos címe*
- *Az alsorozat egyéb címadata*
- *Az alsorozatra vonatkozó szerzőségi közlés*
- AZ ALSOROZAT ISSN-je
- AZ ALSOROZATON BELÜLI SZÁM

7. adatsorozat: Megjegyzések

8. adatsorozat: Terjesztési adatok

- ISBN
- Kötés
- Ár

2.1.3. **A több önálló fizikai egységből álló kartográfiai dokumentum leírása**

2.1.3.1. A kartográfiai dokumentum *egészére* vonatkozó adatok

1. adatsorozat: A cím és a szerzőségi közlés

- FŐCÍM
- *A dokumentumtípus általános megnevezése*
- *Párhuzamos cím*
- *Egyéb címadat*
- KÖZÖS SZERZŐSÉGI KÖZLÉS

2. adatszoport: Kiadás

- KIADÁSJELZÉS
- Az adott kiadásra vonatkozó szerzőségi közlés

3. adatszoport: A dokumentumtípus speciális adatai

- MÉRETARÁNY
- *Vetület*
- *Koordináták*
- Napéjegyenlőség

4. adatszoport: Megjelenés

- MEGJELENÉS HELYE
- A KIADÓ NEVE
- A MEGJELENÉS ÉVE
- *A nyomda (fizikai előállító) székhelye*
- *A nyomda (fizikai előállító) neve*

5. adatszoport: Fizikai jellemzők

- A DOKUMENTUMFAJTA MEGNEVEZÉSE ÉS TERJEDELME
- *Egyéb fizikai jellemzők*
- MÉRET
- MELLÉKLET

6. adatszoport: Sorozat

- A SZOROZAT FŐCÍME
- *A sorozat párhuzamos címe*
- *A sorozat egyéb címadata*
- *A sorozatra vonatkozó szerzőségi közlés*
- A SZOROZAT ISSN-JE
- A SZOROZATON BELÜLI SZÁM
- AZ ALSOROZAT MEGJELÖLÉSE, ILLETVE CÍME
- *Az alsorozat párhuzamos címe*
- *Az alsorozat egyéb címadata*
- *Az alsorozatra vonatkozó szerzőségi közlés*
- AZ ALSOROZAT ISSN-JE
- AZ ALSOROZATON BELÜLI SZÁM

7. adatszoport: Megjegyzések

8. adatszoport: Terjesztési adatok

- KÖZÖS ISBN

- Kötés

- Ár

2.1.3.2. A kartográfiai dokumentum adott *önálló fizikai egységére* vonatkozó adatok

Az alább felsorolt adatelemeket – amennyiben adataik eltérnek a kartográfiai dokumentum egészére vonatkozó adatoktól – fizikai egységenkénti csoportosításban, számozásuk, megjelenésük sorrendjében vagy betűrendjükben kell leírni.

1. adatszoport: A cím és a szerzőségi közlés

- A FIZIKAI EGYSÉGEK MEGJELÖLÉSE ÉS/VAGY CÍME

- *Párhuzamos cím*

- *Egyéb címadat*

- AZ ADOTT FIZIKAI EGYSÉGRE VONATKOZÓ
SZERZŐSÉGI KÖZLÉS

2. adatszoport: Kiadás

- KIADÁSJELZÉS

- Az adott kiadásra vonatkozó szerzőségi közlés

3. adatszoport: A dokumentumtípus speciális adatai

- MÉRETARÁNY

- *Vetület*

- *Koordináták*

- Napéjegyenlőség

4. adatszoport: Megjelenés

- A MEGJELENÉS HELYE

- A KIADÓ NEVE

- A MEGJELENÉS ÉVE

- *A nyomda (fizikai előállító) székhelye*

- *A nyomda (fizikai előállító) neve*

5. adatszoport: Fizikai jellemzők

- A FIZIKAI EGYSÉGEK SZÁMA ÉS A
DOKUMENTUMFAJTA MEGNEVEZÉSE

- *Egyéb fizikai jellemzők*

- MÉRET

- MELLÉKLET

6. adatszoport: Sorozat

- A SZOROZAT FŐCÍME

- *A sorozat párhuzamos címe*

- *A sorozat egyéb címadata*

- *A sorozatra vonatkozó szerzőségi közlés*
- A SOROZAT ISSN-JE
- A SOROZATON BELÜLI SZÁM
- AZ ALSOROZAT MEGJELÖLÉSE, ILLETVE CÍME
- Az alsorozat párhuzamos címe
- Az alsorozat egyéb címadata
- Az alsorozatra vonatkozó szerzőségi közlés
- AZ ALSOROZAT ISSN-JE
- AZ ALSOROZATON BELÜLI SZÁM

7. adatszoport: Megjegyzések

8. adatszoport: Terjesztési adatok

- A FIZIKAI EGYSÉG ISBN-JE
- Kötés
- Ár

2.2. A leírás egyezményes kötelező (a továbbiakban: egyezményes) jelei és írásjelei

2.2.1. A leírás egyezményes jeleinek rendeltetése

A leírás egyezményes jeleit a nyomtatott bibliográfiákban és a katalóguscédulákon kell megjeleníteni.

A leírás egyezményes jeleinek sajátos jelentése és célja:

- az adatszoportok elkülönítése a pont, szóköz, gondolatjel, szóközzel (. -),
- az adatelemek típusának felismerhetővé tétele azáltal, hogy a jel – ha a szabály másképp nem rendelkezik – mindenkor megelőzi az illető adatot,
- kiegészítő információk közlése az adatelemről, illetve az adatról (például: az adat valamely elhagyott szövegrészének jelölése), és az adatok tagolása az adatelemen belül,
- az adatforrások jelölése azáltal, hogy a nem az előírt főforrásból származó adat szögletes zárójelbe kerül.

Az egyezményes jelek az előírt használattól eltérő módon nem alkalmazhatók.

2.2.2. A leírás egyezményes jeleinek írásmódja

A leírás egyezményes jeleit általában írásmódjuk különbözteti meg e jelek szokványos értelmű használatától. A leírás egyezményes jeleit mindig szóköz előzi meg és követi, a pont, a vessző, a felkiáltójel és a kérdőjel kivételével. Az utóbbi jeleknél a jelet megelőző szóköz elmarad. (A dokumentumtípus speciális adatszoportjában a kettőspont, illetve pontosvessző használatára esetenként a fentitől eltérő szabályok vonatkoznak.)

Mivel a zárójelek, az idézőjelek egyetlen jelpárnak minősülnek, ezek kezdő eleme után és záró eleme előtt nincs szóköz.

2.2.3. A leírás adatszoportjait elkülönítő, illetve adatelemeit megelőző egyezményes jelek táblázata

A 2.2.3. táblázat az adatszoportok, illetve adatelemek szerinti sorrendben sorolja fel a leírás adatszoportjait, illetve adatelemeit megelőző jeleket. A táblázatban csillag jelöli azokat az egyezményes jeleket, amelyek egy adott adatszoporton belül ismételten használatosak. Kivétel a megjegyzések adatszoportja, mert itt az ismétlődés jelölése azt jelenti, hogy az adatszoport ismétlődhet, vagyis minden egyes megjegyzést az adatszoportokat elkülönítő jel előzi meg.

A leírás		Megelőző, tagoló vagy közbezáró jel		
adatszoportja	adateleme (adata)	alakja	megnevezése	ismétlődése
1. A cím és a szerzőségi közlés	Főcím			
	A közös címet követő alárendelt cím megjelölése	.	pont	*
	A közös címet követő alárendelt cím	.	pont	*
	Az alárendelt cím megjelölését követő alárendelt cím	,	vessző	
	A dokumentumtípus általános megnevezése	[]	szögletes zárójel	
	Párhuzamos cím	=	egyenlőségjel	*
	Egyéb címadat és a párhuzamos címet követő párhuzamos egyéb címadat	:	kettőspont	*
	Összefoglaló cím nélküli szerzői gyűjtemény leírásában felsorolt második és minden egyes további cím	;	pontosvessző	*
	Összefoglaló cím nélküli gyűjtemény leírásában felsorolt második és minden egyes további cím	.	pont	*
	Több önálló fizikai egységből álló kartográfiai dokumentum többlépcsős leírásában a fizikai egységek megjelölése vagy címe		új bekezdés	*
	Több önálló fizikai egységből álló kartográfiai dokumentum leírásában a fizikai egység megjelölését követő cím	,	vessző	*
	Valamely címmel kapcsolatos első szerzőségi adat	/	dőlt vonal	
	Valamely címmel kapcsolatos második és minden egyes további szerzőségi adat	;	pontosvessző	*
Ugyanazon szerzőségi adatban felsorolt nevek (személy, testület) között	,	vessző	*	

A leírás		Megelőző, tagoló vagy közbezáró jel		
adatszoportja	adateleme (adata)	alakja	megnevezése	ismétlődése
2. Kiadás	Kiadásjelzés	. -	pont, gondolatjel	
	Az adott kiadás lenyomataira vonatkozó adata	,	vessző	
	Az adott kiadás első szerzőségi adata	/	dőlt vonal	
	Az adott kiadás második és minden további szerzőségi adata	;	pontosvessző	*
3. A dokumentumtípus speciális adatai	Méretarány	. -	pont, gondolatjel	
	Vetület	;	pontosvessző	
	A koordináták és a napéjegyenlőség	(.)	kerek zárójel	
	Napéjegyenlőség	;	pontosvessző	
4. Megjelenés	Az első megjelenési hely	. -	pont, gondolatjel	
	A második és minden egyes további megjelenési hely	;	pontosvessző	*
	A kiadó neve	:	kettőspont	*
	A megjelenés éve	,	vessző	*
	Az első nyomdászékhely (fizikai előállító), valamint a nyomtatással (fizikai előállítással) kapcsolatos további adatelemek, illetve adatok	(.)	kerek zárójel	
	A második és minden egyes további nyomdászékhely (fizikai előállító)	;	pontosvessző	*
	A nyomda (fizikai előállító) neve	:	kettőspont	*
5. Fizikai jellemzők	A dokumentumfajta megnevezése és terjedelme	. -	pont, gondolatjel	
	Kiegészítő terjedelemadat	()	kerek zárójel	
	Egyéb fizikai jellemzők	:	kettőspont	
	Méret	;	pontosvessző	
	Melléklet	+	pluszjel	
	Valamely melléklet saját terjedelemadata	()	kerek zárójel	

A leírás		Megelőző, tagoló vagy közbezáró jel		
adatszoportja	adateleme (adata)	alakja	megnevezése	ismétlődése
6. Sorozat	Minden egyes sorozat adatait külön-külön fogja közre	()	kerek zárójel	*
	Az első sorozat főcíme és azt megelőző kezdő kerek zárójel	. -	pont, gondolatjel	
	A sorozat párhuzamos címe	=	egyenlőségjel	*
	A sorozat egyéb címadata	:	kettőspont	*
	A sorozat első szerzőségi adata	/	dőlt vonal	
	A sorozat második és minden egyes további szerzőségi adata	;	pontosvessző	*
	A sorozat ISSN-je	,	vessző	
	A sorozaton belüli szám	;	pontosvessző	
	Az alsorozat megjelölése vagy címe	.	pont	*
	Az alsorozat megjelölését követő alsorozati cím	,	vessző	
6. Sorozat (folytatás)	Az alsorozat párhuzamos címe	=	egyenlőségjel	*
	Az alsorozat párhuzamos címe, ha a főszorozat párhuzamos címe előzi meg	.	pont	*
	Az alsorozat egyéb címadata	:	kettőspont	*
	Az alsorozat első szerzőségi adata	/	dőlt vonal	
	Az alsorozat második és minden egyes további szerzőségi adata	;	pontosvessző	*
	Az alsorozat ISSN-je	,	vessző	
	Az alsorozaton belüli szám	;	pontosvessző	
7. Megjegyzések	Minden egyes megjegyzés első adata	. -	pont, gondolatjel	*
8. Terjesztési adatok	Az első ISBN	. -	pont, gondolatjel	
	Több önálló fizikai egységből álló kartográfiai dokumentum többlépcsős leírásában minden egyes fizikai egység első ISBN-je	. -	pont, gondolatjel	*
	Minden egyes ISBN-hez tartozó magyarázat	()	kerek zárójel	*
	Ár	:	kettőspont	*

A leírás		Megelőző, tagoló vagy közbezáró jel		
adatsoportja	adateleme (adata)	alakja	megnevezése	ismétlődése
	Minden egyes ár-adathoz tartozó magyarázat	()	kerek zárójel	*
	A fizikai egységgel kapcsolatos második és minden egyes további ISBN	.	pont	*

Ha az adatsoportok, illetve a megjegyzések új bekezdésben kezdődnek, vagy tipográfiaiilag meg vannak különböztetve, az adatsoportokat elkülönítő jel elhagyható, vagy ponttal helyettesíthető.

Valamely adatsoport első adateleme előtt az egyébként előírt minősítő jelet mindig el kell hagyni, mert azt az adatsoportokat elkülönítő jel helyettesíti.

2.2.4. **Az adatelemekről, illetve adatokról kiegészítő információkat közlő, az adatokat az adatelemen belül tagoló és az adatforrásokat jelölő egyezményes jelek táblázata**

A jel neve	A jel	Használata
három pont	...	bármely cím közbenső részében vagy végén, vagy pedig valamely szerzőségi adatban a szöveghagyás jelölése
pont	.	- szórövidítések után, kivéve, ha az adott nyelv helyesírási szabálya másképp intézkedik. Ha valamely adatsoport szórövidítéssel végződik, a szórövidítést jelző pont – a következő adatsoportot elkülönítő jel (. -) miatt – elhagyandó - sorszámok után
szögletes zárójelben	[]	az az adat, amely nem az illető adatsoport számára előírt főforrásból származik
szögletes zárójelbe tett felkiáltójel	[!]	sajtóhiba jelölése a megfelelő szó, kifejezés vagy egyéb jelcsoport után
szögletes zárójelbe tett kérdőjel	[?]	minden olyan adat után, amelynek helyessége kétséges
vessző	,	a cím szövegének, továbbá az azonos típusú adatok felsorolásának szükség szerinti tagolása

2.2.5. **A leírásban az egyezményes jeleken kívül megengedett jelek:**

- a címen belül a területazonosító kód és az általa azonosított földrajzi terület kettősponttal való elkülönítése, amelyet nem előz meg, csak követ a szóköz,
- a címen belüli írásjelek tükrözése, kivéve, ha e jelek a leírás adatelemeket minősítő, illetve adatszoportokat tagoló kötelező jeleivel egybeesnek,
- a dokumentumtípus speciális adatai adatszoportjában mennyiségi adatoknak (méretarány, fok stb.) a térképészetben használatos módon való jelölése (→ még a 3.3. szakasz előírásait).

2.3. A leírás adatforrásai

2.3.1. A források rangsora

A leírás adatait meghatározott forrásokból kell venni. E források rangsora:

1. Címoldal, vagy címoldal-helyettesítők a következő sorrendben: kereten belüli rész, borító, kereten kívüli rész, kolofon.
2. A kartográfiai dokumentum többi része.
3. A kartográfiai dokumentumon kívüli (a továbbiakban: külső) forrás.

A források rangsora a következőket jelenti:

- ha az adat nem állapítható meg az első forrás alapján, akkor a másodiktól, ha a másodikban sem található, akkor a harmadik forrás alapján kell leírni. Külső forrás csak akkor használható fel, ha a leírandó adatot a kartográfiai dokumentum nem tartalmazza;
- ha valamely adatot a források egyidejűleg több változatban tartalmaznak, a rangsorban magasabb szinten lévő forrás alapján kell leírni még akkor is, ha a forrásban a közlés csonka vagy téves (a csonka, illetve téves adatok kiegészítésére, illetve helyesbítésére vonatkozóan → a 2.5.4. szakasz előírásait);
- ha valamely adatelemhez több adat tartozik, és ha az adott adatelemre vonatkozó részletes szabályok másképp nem intézkednek, leírásuk sorrendjét források rangsora határozza meg.

A megjegyzések adatszoportjában a forrásrangsort figyelmen kívül kell hagyni, az adatot leghitelesebben tartalmazó forrást kell előnyben részesíteni.

A több önálló fizikai egységből álló kartográfiai dokumentum leírására vonatkozóan → a 4.1.2. szakasz előírásait.

Ha a leírás tárgya hiányos, csonka kartográfiai dokumentum, a leírás adatait a teljes példányból, ennek hiányában pedig egy, a teljes példány alapján készült leírásból kell megállapítani.

2.3.2. Az adatok főforrása adatszoportonként

A leírás adatszoportjai	Főforrás
1. adatszoport: A cím és a szerzőségi közlés	Címoldal vagy címoldal-helyettesítők
2. adatszoport: Kiadás	A kartográfiai dokumentum egésze
3. adatszoport: A dokumentumtípus speciális adatai	A kartográfiai dokumentum egésze

4. adatscsoport: Megjelenés	A kartográfiai dokumentum egésze,
5. adatscsoport: Fizikai jellemzők	A kartográfiai dokumentum egésze
6. adatscsoport: Sorozat	A kartográfiai dokumentum egésze
7. adatscsoport: Megjegyzések	Bármely forrás
8. adatscsoport: Terjesztési adatok	Bármely forrás

Azt az adatot, amelyik nem az adatscsoport számára előírt főforrásból származik, szögletes zárójelben kell leírni.

A fizikai jellemzők adatscsoportjában a külső forrás esetén is szögletes zárójel nélkül kell leírni az adatokat, kivéve ha az adatscsoport részletes szabályai másképp nem intézkednek (→ a 3.5. szakasz előírásait).

2.4. A leírás nyelve és írásrendszere

2.4.1. A leírásban az adatokat – az alább meghatározott kivételekkel – azon a nyelven és abban az írásrendszerben kell megadni, ahogyan azok az adatforrásban találhatóak. A többnyelvű kartográfiai dokumentumra vonatkozó előírásokat → az egyes adatscsoportoknál. A számok írásmódjára vonatkozóan → a 2.5.3. szakasz előírásait.

2.4.2. Főként latin betűs írású kartográfiai dokumentumok leírásait tartalmazó bibliográfiák céljára a nem latin betűs írású adatokat – a megfelelő átírási szabvány alapján – át kell írni.

2.4.3. A bibliográfia nyelvén kell megadni a következő adatokat:

- a dokumentumtípus általános megnevezését,
- a “Méretarány nélkül,” vagy a “Különböző méretarányok” kifejezést,
- a fizikai jellemzők megnevezéseit,
- a megjegyzéseket.

2.4.4. A betoldásokat, illetve kiegészítéseket a megfelelő adatscsoportban használt nyelven és írásrendszerben kell leírni.

2.4.5. A leírás nyelvétől függetlenül (→ 2.4.1.–2.4.3.) a latin betűs leírásokban nemzetközivé vált latin nyelvű bibliográfiai kifejezések, illetve ezek szabványos rövidítései (→ még 2.5.2.) használhatók.

2.5. Az adatok írásmódja

2.5.1. A leírásban a nagy kezdőbetűk használatát, illetve a nagybetűs írásmódot a közölt adat nyelvének megfelelő helyesírási szabályok határozzák meg. Nagy kezdőbetűvel kell írni azonban minden egyes adatscsoport kezdő szavát, a dokumentumtípus általános megnevezését, valamint a címek kezdő szavát, az egyéb címadatok kivételével.

Megjegyzés: az adott nyelv helyesírási szabályaitól függően kis kezdőbetűvel kell leírni a főcím első szavát, ha a leírásban adatelhagyás jele előzi meg, továbbá akkor is, ha az mindig kisbetűvel írandó tudományos kifejezés (→ a 3.1.2.3. szakaszt).

2.5.2. A leírásban előforduló szavak, kifejezések rövidíthetők, ha az adatsoporthoz vonatkozó részletes szabályok ezt megengedik. A rövidítésre vonatkozó részletes szabályokat → az MSZ ISO 832-ben.

2.5.3. A kartográfiai dokumentum írásmódjától függően a számokat arab vagy római számmal, vagy pedig számnévvel kell leírni.

A számokat azonban mindig arab számmal kell leírni az alábbi adatelemekben (adatokban):

- kötetjelzés,
- kiadásjelzés,
- kartográfiai adatok,
- a megjelenés éve,
- a fizikai egységek száma,
- méret,
- a mellékletek száma,
- a sorozaton, illetve az alsorozaton belüli szám,
- az ár.

A sorszámnévképző toldalékokat ponttal kell helyettesíteni.

2.5.4. A megjegyzések adatsoportjának kivételével a kartográfiai dokumentumból származó adatokban a forrás téves adatait, a sajtóhibát is, híven kell leírni. A sajtóhibára közvetlenül utána szögletes zárójelbe tett "sic"-kel [sic] vagy szögletes zárójelbe tett felkiáltó jellel [!] kell figyelmeztetni.

A téves adatokat azokban az adatsoportokban, ahol ezt a részletes szabályok előírják, szögletes zárójelbe tett felkiáltó jel után írt helyes adattal [!...] kell helyesbíteni, kivéve a hibás ISBN számot (→ 3.8.2.).

A helyesírási sajátosságok nem minősülnek sajtóhibának.

3. AZ EGY ÖNÁLLÓ FIZIKAI EGYSÉGBŐL ÁLLÓ KARTOGRÁFIAI DOKUMENTUM LEÍRÁSÁNAK SZABÁLYAI

3.1. A leírás 1. adatsoportja. A cím és a szerzőségi közlés

3.1.1. Általános szabályok

Az adatsoport *adatelemei*:

- főcím,
- a dokumentumtípus általános megnevezése,
- párhuzamos cím,
- egyéb címadat,
- szerzőségi közlés;

főforrása: címoldal vagy a címoldal-helyettesítők (→ 2.3.2.).

Az adatelemeket megelőző *egyezményes jelek*:

- a közös címet követő alárendelt cím megjelölése előtt: pont (.),
- a közös címet követő alárendelt cím előtt: pont (.),
- az alárendelt cím megjelölést követő alárendelt cím előtt: vessző (,),
- az dokumentumtípus általános megnevezése szögletes zárójelben ([])
- minden párhuzamos cím előtt: egyenlőségjel (=),
- minden egyéb címadat előtt: kettőspont (:),
- közös főcím nélküli szerzői gyűjtemény leírásában felsorolt második és minden egyes további cím előtt: pontosvessző (;)
- közös főcím nélküli gyűjtemény leírásában felsorolt második és minden egyes további cím előtt: pont (.),
- valamely címhez kapcsolódó első szerzőségi adat előtt: dőlt vonal (/),
- valamely címhez kapcsolódó második és minden további szerzőségi adat előtt: pontosvessző (;),
- ugyanazon szerzőségi adatban felsorolt nevek (személy, testület) között vessző (,)

Minták az adatcsoport *szerkezetére*:

Főcím [A dokumentumtípus általános megnevezése] = Párhuzamos cím / szerzőségi adat

Főcím [A dokumentumtípus általános megnevezése] : egyéb címadat / szerzőségi adat

Főcím : egyéb címadat : egyéb címadat / első szerzőségi adat ; második szerzőségi adat

Főcím [A dokumentumtípus általános megnevezése] : egyéb címadat / szerzőségi adat = Párhuzamos cím : párhuzamos egyéb címadat / párhuzamos szerzőségi adat

Első mű címe / első mű első szerzőségi adata ; első mű második szerzőségi adata.
 Második mű címe / második mű első szerzőségi adata ; második mű második szerzőségi adata

Első mű címe; Második mű címe / szerzőségi adat

Közös cím. Alárendelt cím [A dokumentumtípus általános megnevezése] / szerzőségi adat

Közös cím. Az alárendelt cím megjelölése, Alárendelt cím [A dokumentumtípus általános megnevezése] / szerzőségi adat

3.1.2. **Főcím**

- 3.1.2.1. A főcím a leírás első adateleme akkor is, ha a főforrásban egyéb címadat, párhuzamos cím, szerzőségi adat, sorozatcím vagy bármilyen más közlés megelőzi.
- 3.1.2.2. A főcímet szó szerint és betűhíven kell leírni, nem követhetők azonban a tipográfiai sajátosságok és a nagybetűs írásmód (→ még a 2.4. és 2.5. szakasz előírásait).
- 3.1.2.3. A főcím írásjelei közül a leírásban tükrözni kell:
 - a főcímet tagoló vesszőt, kettőspontot,
 - a kötőjelet és a gondolatjelet,

- a főcímet tagoló vagy lezáró felkiáltójelet, kérdőjelet és idézőjelet,
- a rövidítések és sorszámok után álló pontot,
- a főcím elején lévő három pontot,
- a főcímben lévő kerek zárójelet
- a szóköz nélküli dőlt vonalat.

A főcímből a szögletes zárójelet el kell hagyni, vagy kerek zárójellel kell helyettesíteni (→ még 2.2.5.).

A főcímen belüli egyéb írásjelek elhagyhatók, vagy értelemszerűen más jellel helyettesíthetők.

Ha a főcím túlságosan hosszú, szövegének közbenső része, vagy vége elhagyható. A szövegelhagyás a főcím értelmét és nyelvtani szerkezetét nem módosíthatja. A cím-rész elhagyását az előírt kötelező jellel (...) kell jelölni (→ még a 2.2.4. szakaszt).

Például:

A forrásban:	A leírásban:
MAGYARORSZÁG közigazgatási térképe	Magyarország közigazgatási térképe
Joint Operations	Joint operations
Graphic (air)	Graphic (air)
A Bükk (északi rész) turistatérképe 29	A Bükk (északi rész) turistatérképe: 29

- 3.1.2.4. Ha a kartográfiai dokumentumnak egyazon műre vonatkozóan egynél több azonos nyelvű címe van, a főcím a tipográfiailag kiemelt, ilyen megkülönböztetés hiányában pedig az első cím.
- 3.1.2.5. Ha a kartográfiai dokumentumnak egyazon műre vonatkozóan több különböző nyelvű, illetve írásrendszerű címe van, a főcím az adatok többségének nyelvével, illetve írásrendszerével megegyező cím. Ha ilyen ismerv hiányában nincs választásra lehetőség, akkor a főcím a tipográfiailag kiemelt, ilyen megkülönböztetés hiányában pedig az elsőként közölt cím.
- 3.1.2.6. Ha a szerző, a közreadó, a kiadó neve vagy egyéb olyan adat, amely a leírás más adatsorozatjába tartozik, a cím szerves része (azzal egy nyelvtani szerkezetet alkot), a főcímben közölni kell (→ még 3.1.5.1.).

A területazonosító kódot a főcím részeként kell leírni még akkor is, ha az a főcímnél nem szerves része, vagy attól tipográfiailag elkülönül. A területazonosító kódot kettőspont előzi meg, amelyet nem előz meg, csak követ a szóköz.

Ha nincs más cím, mint jelek vagy szimbólumok sorozata, akkor főcímként ezt kell leírni.

Például:

Shell autóatlasz

C. Adler's Plan von Hamburg, Altona, Wandbek und Umgebung

New "half-inch" cycling road maps of England and Wales

Budapest 25 000-es térképe

Kőszeg: 75-144

- 3.1.2.7. Ha a kartográfiai dokumentum társtérképeket tartalmaz, és a gyűjteménynek nincs összefoglaló címe, a társtérképek címeit a forrásnak megfelelő sorrendben fel kell sorolni.

Például:

Magyarország domborzata és vizei ; Magyarország közlekedővonalai

Magyarország politikai térképe 1918-ban (az 1942-es határokkal) ; A kárpáti medencerendszerek hegyvízrajzi térképe

Ha a gyűjtemény háromnál több társtérképet tartalmaz, közülük az első adatscsoportban csak az első három címének közlése kötelező, a további címek azonban elhagyhatók. Az adatelhagyás jelölése: [etc.]. A nem latin betűs leírásban az adatelhagyást jelölő kifejezés megfelelő nyelvű és írásrendszerű változatának szabványos rövidítését kell megadni. A mellőzött címek a megjegyzések adatscsoportjában leírhatók (→ 3.7.1.4.).

- 3.1.2.8. Ha a gyűjteménynek összefoglaló címe is van, akkor az összefoglaló cím a főcím. A gyűjteményt alkotó társtérképek címei közül az első hármat a megjegyzések adatscsoportjában közölni kell (→ 3.7.1.5.).

Például:

Népnövekedés

A megjegyzésben:

. - Tart.: Évi átlagos szaporodás 1869-1880 a népszámlálások adatai szerint ; Évi átlagos szaporodás 1880-1890 a népszámlálások adatai szerint ; Évi átlagos szaporodás 1880-1890 a születések és halálozások alapján kimutatva

- 3.1.2.9. Ha a kartográfiai dokumentumban semmilyen címnek minősíthető adat sem található, az ábrázolt földrajzi terület nevét kell főcímként leírni a KSZ/5 (Földrajzi nevek, mint adatbázisrekordok tárgyi hozzáférési pontjai) szabályainak megfelelően. A főcím forrását a megjegyzésben meg kell adni (→ 3.7.1.7.).

Például:

[Pozsony]

A megjelenés adatscsoportjában:

, 1908

A megjegyzésben:

. - A főcím az ábrázolt terület alapján

[Bratislava]

A megjelenés adatscsoportjában:

, 1920

A megjegyzésben:

. - A főcím az ábrázolt terület alapján

3.1.2.10. **Összetett főcím**

Összetett főcím esetén elsőként a közös címet kell leírni, ezt követi az alárendelt cím, amelyet megelőzhet az alárendelt cím megjelölése. Az összetett főcím állhat csupán közös címből és az alárendelt cím megjelölésből.

Az összetett főcím leírására vonatkozóan a 3.1.2. szakasz előírásait kell alkalmazni az alábbi kiegészítéssel: nemcsak a közös cím, hanem az alárendelt cím megjelölését és az alárendelt cím első szavát is nagy kezdőbetűvel kell írni.

Például:

Az Alföld földtani atlasza. Kecskemét

Az Alföld földtani atlasza. Szeged

Magyarország földtani térképe. Budapest

Magyarország földtani térképe. Eger

3.1.3. **A dokumentumtípus általános megnevezése**

3.1.3.1. Az adatot akkor kell közölni, ha a bibliográfia nem csak kartográfiai dokumentumok leírásait tartalmazza. A megnevezés a "Kartográfiai dokumentum" kifejezés vagy ennek szabványos rövidítése (Kart. dok.), illetve kódja.

3.1.3.2. Ha a kartográfiai dokumentum több társtérképet tartalmaz, és a gyűjteménynek nincs összefoglaló címe, megnevezését az első cím után kell leírni.

Összetett főcím esetén a megnevezés az alárendelt címet követi. Ha csak megjelölés van, azt követi.

Például:

Magyarország domborzata és vizei [Kart. dok.] ; Magyarország közlekedővonalai

Magyarország földtani térképe. Eger [Kart. dok.]

3.1.4. **Párhuzamos cím és egyéb címadat**

3.1.4.1. Ha a főforrásban a cím egynél több nyelven, illetve írásrendszerben szerepel, a főcím megválasztásánál mellőzött címet párhuzamos címként kell leírni. A párhuzamos cím(ek) közlésmódjára a főcím közlésmódjára vonatkozó szabályok érvényesek.

Például:

Vysoké Tatry = Magas Tátra

Magyarország autóatlasza = Autoatlas von Ungarn = Road atlas of Hungary

3.1.4.2. A leírásban a párhuzamos címek sorrendjét a forrás közlési sorrendje határozza meg.

A magyar nyelvű párhuzamos címet mindig le kell írni. A nem magyar nyelvű párhuzamos címet (címeket) csak akkor kell közölni

- ha a párhuzamos cím nyelvén a kartográfiai dokumentum szöveget tartalmaz (például jelmagyarázat), vagy

- ha a főcím kevésbé ismert nyelvű, és a kartográfiai dokumentum világnyelven (világnyelveken) (angol, francia, német, orosz, spanyol) közli a párhuzamos címet (címeket).

- 3.1.4.3. A leírásban az egyéb címadatot lehetőleg a vele azonos nyelvű és írásrendszerű főcím, illetve párhuzamos cím után kell leírni.

Például:

Oradea : harta oraşului = Nagyvárad : várostérkép = Großwardein : Stadtplan

- 3.1.4.4. Az egyéb címadat a leírásból elhagyható, kivéve:
- magyar nyelvű egyéb címadatot, ha sem a főcím, sem a párhuzamos cím(ek) nem magyar nyelvű(ek), továbbá
 - ha az egyéb címadatnak szerves része valamely szerzőségi adat (→ még 3.1.5.1.).

3.1.5. Szerzőségi közlés

- 3.1.5.1. A kartográfiai dokumentum szerzőségi adatai közül:

- a szerzőkre vonatkozó adatokat leírásban közölni kell;
- a közreadó testület nevét közölni kell;
- a közreműködőkre vonatkozó adatok, vagy közülük azok, amelyek közlését a bibliográfia kívánalmái nem indokolják, a leírásban mellőzhetők;
- ha a kartográfiai dokumentum főcíme vagy egyéb címadata tartalmazza a szerzőségi adatot, azt a szerzőségi közlésben nem szabad megismételni.

Azokat a szerzőségi adatokat, amelyek kétséget kizáróan az adott kiadásra vonatkoznak, nem itt, hanem a 2. adatsorozatban, mint az adott kiadással kapcsolatos szerzőségi adatot, a sorozattal (alsorozattal) kapcsolatosakat pedig a 6. adatsorozatban kell leírni (→3.2.3., 3.6.4.).

Ha a szerzőségi adatot a dokumentum nem tartalmazza, de külső forrás alapján megállapítható, csak megjegyzésként közölhető (→ 3.7.1.8.).

- 3.1.5.2. A szerzők, illetve a közreműködők nevét abban a formában kell leírni, ahogyan a forrásban szerepelnek. Az elhagyás jelölése nélkül elhagyhatók azonban a név kísé-
rő elemei (tudományos fokozat, foglalkozás stb.). (→ még 3.1.5.3.).

Például:

A forrásban:

Folytatta és végezte Marton
Jó'sef, a' bétsi Univerzsit.

Professor

A leírásban:

/ folyt. és végezte Marton Jó'sef

- 3.1.5.3. A szerzői, illetve közreműködői funkciót jelölő kifejezéseket a forrásban közöl-
teknek megfelelően kell leírni. E kifejezések lényegtelen elemei azonban elhagy-
hatók. Az elhagyást nem kell jelölni. Ha a kartográfiai dokumentum és a szerző
(közreműködő) közötti kapcsolat nem egyértelmű, a funkcióra vonatkozó kifejezés
betoldható. A szerzői (közreműködői) funkciót jelölő kifejezések szabványosan
rövidíthetők az MSZ ISO 832 szerint.

Például:

Magyar átlás az az Magyar, Horváth és Tóth országok vármegyéji ... = Atlas
Hungaricus seu regnorum Hungariae, Croatiae et Slavoniae comitatum ... / közre
bottsátotta Görög

Magyarország vasúti térképe / [terv.] Kogutowicz Manó

- 3.1.5.4. Az azonos funkciójú szerzőkre (közreműködőkre) vonatkozó közléseket egy szerzőségi adat keretében kell leírni. A felsorolást vesszővel kell tagolni. Egy szerzőségi adatnak minősülnek az eltérő szerzői (közreműködői) funkciójú személyekre (tes-tületekre) vonatkozó közlések, ha a forrásban egy nyelvtani szerkezetet alkotnak. Az eltérő funkciójú szerzőkre, illetve közreműködőkre vonatkozó szerzőségi adatokat pontosvesszővel kell elválasztani

Ha a leírásra minősített szerzőségi adat háromnál több személlyel, illetve testülettel kapcsolatos, közülük csak a kiemeltnek vagy az elsőnek a leírása kötelező, a továbbiak elhagyását pedig jelölni kell. Az adatelhagyás jelölésére a bibliográfia szempontjai szerint személyek esetében az [et al.] vagy az [és mások], testületek esetében az [etc.] vagy a [stb.] rövidítést, illetve kifejezést kell használni.

Például:

A Gyilkos-tó és a Békás-szoros környéke / szerk. Xántus László, Xántus Julianna ; a sziklamászó tájékoztatót Wild Ferenc kézírata alapján szerk. Kovács István

Fedetlen földtani térkép negyedidőszaki képződmények elhagyásával / szerk. Mészáros József [et al.]

Győr, Pannonhalma / kész. DIMAP és a Szarvas András Térképészeti Ügynökség ; szerk. és rajz. Ács Ferenc [et al.]

- 3.1.5.5. Ha a leírásban valamely címhez több szerzőségi adat kapcsolódik, sorrendjüket elsősorban fontosságuk szabja meg, forrásuk rangsora csak ennek alárendelten érvényesül.

Például:

Sopron vármegye = Comitatus Soproniensis / delineat J. Nep. Hegedűs ;

H. Benedict fec.

Érd : várostérkép / szerk. RDI Stúdió ; közrem. Mákszem Tivadar [et al.]

- 3.1.5.6. Ha a párhuzamos cím(ek)hez párhuzamos szerzőségi adat(ok) kapcsolódik/kapcsolódnak, ezt/ezeket a vele/velük azonos nyelvű és írásrendszerű cím után kell leírni.

Például:

Magnetic anomaly map of Canada / geological cartography by the Geological Survey of Canada = Carte des anomalies magnétiques du Canada / cartographie géologique par la Commission géologique du Canada

- 3.1.5.7. Ha az összefoglaló főcím nélküli gyűjteményben lévő társtérképek más-más szerzők, illetve közreműködők munkái, a leírásban mindegyik címet közvetlenül a vele kapcsolatos szerzőségi adat követi. A közös szerzőségi adat csak a címek és a velük kapcsolatos szerzőségi adatok felsorolása után írandó le.

Például:

Stripped gravity analog map / ed.in chief S. Kovácsvölgyi ; comp. by S. Kovácsvölgyi. Magnetic ΔT analog map / ed. in chief W. Seibert ; comp. by W. Seibert [et al.]. Gravity lineament map : calculated with Blakely-method / ed. in chief S. Sefara; comp. by S. Sefara [et al.]. Results of the magnetotelluric measurements / ed. in chief G. Varga ; comp. by G. Varga [et al.]

- 3.1.5.8. A kartográfiai dokumentum szellemi tartalmának létrejöttével kapcsolatos közléseket szerzőségi adatként akkor is le kell írni, ha személyt vagy testületet nem neveznek meg.

Például:

Budai-hegység télisport térképe / terv. Cholnoky Jenő ; [a szerző útvonaljavaslataival]

3.2. A leírás 2. adatszoportja. Kiadás

3.2.1. Általános szabályok

Az adatszoport *adatelemei*:

- kiadásjelzés,
- az adott kiadásra vonatkozó szerzőségi közlés;

főforrása: a kartográfiai dokumentum egésze (→ 2.3.2.)

Az adatelemeket megelőző *egyezményes jelek*:

- az adatszoport első adateleme (a kiadásjelzés) előtt: pont, gondolatjel (. -),
- az adott kiadás lenyomataira vonatkozó adat előtt: vessző (,),
- az adott kiadásra vonatkozó első szerzőségi adat előtt: dőlt vonal (/),
- az adott kiadásra vonatkozó második és minden további szerzőségi adat előtt: pontosvessző (;).

Minták az adatszoport *szerkezetére*:

- . - Kiadásjelzés
- . - Kiadásjelzés / az adott kiadásra vonatkozó szerzőségi közlés
- . - Kiadásjelzés / az adott kiadásra vonatkozó első szerzőségi adat ; az adott kiadásra vonatkozó második és minden egyes további szerzőségi adat
- . - Kiadásjelzés, járulékos kiadásjelzés

3.2.2. Kiadásjelzés

- 3.2.2.1. Azt, hogy valamely közlés kiadásjelzésnek minősül-e, a "kiadás" szó, vagy nyelvi megfelelőinek jelenléte dönti el.

A kiadásjelzést a kartográfiai dokumentum kifejezésével kell leírni, azonban:

- a kiadásjelzés sorszámát mindig arab számmal kell megadni,
- a kiadásjelzés kifejezései, szavai, ha van szabványos rövidítésük, rövidíthetők,
- a kiadásjelzés lényeges információt nem tartalmazó kifejezései elhagyhatók a szövegelhagyás jelzése nélkül,
- az 1. kiadás jelzését mindig el kell hagyni, kivéve, ha a kiadásjelzés magyarországi kiadásra vonatkozó megjelölést tartalmaz.

Például:

- . - 11. kiad.
- . - 3. Aufl.
- . - 5th ed.

. - 1. magyarországi kiad.

Ha a kartográfiai dokumentumon nincs a kiadásra vonatkozó közlés, de megállapítható, hogy jelentősen eltér az előző kiadá(sok)tól, az új kiadásra vonatkozó közlés, szögletes zárójelbe téve megadható.

Például:

- . - [New ed.]
- . - [Iskolai kiad.]
- . - [Hasonmás kiad.]
- . - [Reklámkiad.]
- . - [Faksimile kiad.]

3.2.2.2. Az adott kiadás lenyomataira vonatkozó adatokat, mint járulékos kiadásjelzést, a kiadásjelzés után fel kell tüntetni. Ha csak az utánnomásra vonatkozó adatot közli a kiadvány, azt kiadásjelzésként kell írni.

Például:

- . - 4. kiad., utánnny.
- . - Utánnny.
- . - 3. kiad.,[utánnny.]

3.2.2.3. Ha a kartográfiai dokumentum a kiadás adatait párhuzamosan több nyelven, illetve több írásrendszerben közli, közülük csak azt az adatot kell leírni, amelynek nyelve, illetve írásrendszere a főcím nyelvével, illetve írásrendszerével azonos.

A párhuzamos adatok elhagyását nem kell jelölni.

3.2.2.4. Ha az összefoglaló főcím nélküli gyűjtemény kiadási adata nem a kartográfiai dokumentum egészére, hanem csak valamely, a gyűjteményt alkotó – és az első adatsorozatban megnevezett – társtérképre vonatkozik, e kiadásjelzés csak megjegyzésként írható le (→ 3.7.2.).

3.2.2.5. Ha a kiadás sorszáma a főcím nyelvtanilag elválaszthatatlan része, ezt a főcím részeként kell leírni, ha pedig valamely más adat része, ezt mint kiadásjelzést kell leírni szögletes zárójelben.

Például:

A forrásban táskaszámként:	A leírásban:
362329-02	. - [2. kiad.]

3.2.3. **Az adott kiadásra vonatkozó szerzőségi közlés**

A leírás második adatsorozatjában csak azokat a szerzőségi adatokat kell leírni, amelyek kétséget kizáróan csak az adott kiadásra vonatkoznak. Az adott kiadás szerzőségi adatainak közlésmódjára a leírás első adatsorozatjának szerzőségi adataira vonatkozóan megállapítottak érvényesek (→ 3.1.5.).

Például:

- . - 3. jav. kiad. / új adatokkal kieg. Kiss Zoltán

3.3. A leírás 3. adatsorozatja. A dokumentumtípus speciális adatai

3.3.1. **Általános szabályok**

Az adatcsoport *adatelemei*:

- méretarány,
- vetület,
- koordináták,
- napéjegyenlőség;

főforrása: a kartográfiai dokumentum egésze (→ 2.3.2.).

Az adatelemeket megelőző *egyezményes jelek*:

- az adatcsoport első adateleme előtt: pont, gondolatjel (. -)
- a vetületjelzés előtt: pontosvessző (;),
- a koordináták és a napéjegyenlőség: kerek zárójel (()),
- napéjegyenlőség előtt: pontosvessző (;).

Minták az adatcsoport *szerkezetére*:

- . - Méretarány ; vetület (koordináták ; napéjegyenlőség)
- . - Méretarány ; vetület (koordináták)
- . - Méretarány (koordináták)
- . - Méretarány

3.3.2. Méretarány

- 3.3.2.1. A méretarányt olyan törttel kell megadni, amelyben a számláló mindig egyes (1) szám, és szóköz nélkül írott kettőspont (:) választja el a nevezőtől. Az öt vagy ennél több jegyű nevező számait a hátulról számított, szokásos, hármas számcsoporthoz szerinti tagolással kell leírni. A "méretarány" kifejezés, vagy annak más nyelvű, illetve más írásrendszerű megfelelője, továbbá a méretarányra vonatkozó egyéb adatok (például a kartográfiai dokumentum bizonyos részeire vonatkozó méretarány-korlátozás) leírhatók.

Például:

- M. 1:80 000

vagy

- . - 1:80 000
- . - Scale 1:6 000 000

vagy

- . - 1:6 000 000
- . - 1:59 304 690 along meridians

- 3.3.2.2. Ha a méretarány a főcím, sorozati főcím, az alsorozati cím vagy valamely szerzőségi adat nyelvtanilag elválaszthatatlan része, ezen adatok részeként le kell írni, de a dokumentumtípus speciális adatainak adatcsoportjában meg kell ismételni.

Ha a forrásban a méretarány valamely egyéb címadat részeként jelenik meg, e közt nem a leírás 1. adatcsoportjában, hanem csak a dokumentumtípus speciális adatainak adatcsoportjában kell leírni.

- 3.3.2.3. Ha a méretarányt nem tört jelöli, hanem például ún. vonalas mérték, mind ezt, mind az átszámított és kerekített értéket (az utóbbit szögletes zárójelbe téve) közölni kell. Az átszámított méretarány megelőzi a dokumentumon szereplőt.

Például:

- . - [1:7200] 1 wiener Zoll 100 Klafter
- . - [1:250 000] 1 inch to 9.95 miles
- . - [1:260 000] 6 milliar. Germanicor. communium [173]
- . - [1.57 600] 400 wiener Klafter [=13 mm]

- 3.3.2.4. Ha egy kartográfiai dokumentum méretaránya változó, az adatokat kötőjellel összekapcsolva kell leírni a forrásnak megfelelő sorrendben.

Például:

- . - 1:15 000-1:25 000

Ha a kartográfiai dokumentum gyűjtemény, és a társtérképek méretaránya eltérő, az adatokat (a leírás sorrendjének megfelelően) vesszővel tagolva kell leírni, vagy szögletes zárójelbe téve, a bibliográfia nyelvén kell közölni a "Különböző méretarányok" kifejezést.

Például:

- . - 1:15 000, 1:10 000, 1:25 000

vagy

- . - [Különböző méretarányok]

- 3.3.2.5. A háromdimenziós kartográfiai dokumentumoknál a függőleges méretarányt a vízszintes méretarány után vesszővel tagolva kell leírni a forrás kifejezéseivel.

Például:

- . - 1: 25 000, magassági 1:50
- . - 1:1 500 000, vertical scale 18x the horizontal scale
- . - 1:250 000, vertical scale 1:125 000, vertical exaggeration 2:1

- 3.3.2.6. A csillagászati térképek méretarányát milliméter per fokban kell megadni.

Például:

- . - 88 mm per 2°

- 3.3.2.7. Ha a kartográfiai dokumentumon a méretarány nincs jelölve, e tény a leírásban a bibliográfia nyelvén, szögletes zárójelben közölni kell a "Méretarány nélkül" kifejezéssel.

Például:

- . - [Méretarány nélkül]

3.3.3. **Vetület**

Ha a kartográfiai dokumentum a vetület megnevezését feltünteti, az adatot a forrásnak megfelelően kell leírni.

Például:

; Lambert-féle területtartó vetület

- ; Mercator-féle hengervetület
- ; azimuthal equidistant proj. centred on Nicosia, N 35°10', E 33°22'
- ; UTM, 1942. évi koordináta rendszer
- ; EOVS
- ; Gauss–Krüger-rendszer

3.3.4. **Koordináták**

3.3.4.1. Ha a kartográfiai dokumentum az ábrázolt terület koordinátáit feltünteti, az adatok a következő sorrendben írhatók le:

- legnyugatibb kiterjedés (hosszúság)
- legkeletibb kiterjedés (hosszúság)
- legészakibb kiterjedés (szélesség)
- legdélibb kiterjedés (szélesség)

3.3.4.2. A szélességet és a hosszúságot a teljes szög 360-ad részét jelentő fokban ($^{\circ}$), ennek 60-ad részét jelentő percben ($'$) és a perc 60-ad részét jelentő másodpercben ($''$) kell megadni, mindig a greenwichi délkörhöz viszonyítottan.

A szélességi és a hosszúsági fokot megelőző jelzés az égtáj nevének kezdőbetűje a forrásnak megfelelő nyelvi alakban. A szélesség és a hosszúság adatát szóközők nélkül írt dőlt vonal (/) választja el egymástól.

Például:

(K 79°–K 86°/É 25°15'–É 22°10')

(E 15°00'00''–E 17°30'45''/N 1°30'12''–S 2°30'35'')

(WGS84)

3.3.4.3. Csillagászati térképeknél a középpont deklinációját vagy annak északi és déli határait fokban kell megadni úgy, hogy az északi féltekét plusz (+) jellel, a délit mínusz (–) jellel kell jelezni.

A térkép középpontjának rektaszencióját, vagy keleti és nyugati határait órában és percben kell megadni a forrásnak megfelelő módon. A rektaszenció és a deklináció adatait szóközők nélkül írt dőlt vonal választja el egymástól.

Például:

(RA 16 hr. 30 min to 19 hr. 30 min/Decl. -16° to -49° ; eq. 1950, epoch 1948)

3.3.5. **Napéjegyenlőség**

3.3.5.1. A napéjegyenlőséget, illetve korszakot évszámmal kell leírni. A napéjegyenlőség évét megelőzi az “ekvinokcium” kifejezésnek a nemzetközi csillagászati gyakorlatban elfogadott szabványos rövidítése (eq.). Ha a korszak éve és a napéjegyenlőség éve eltérő, a korszakot az “epocha” kifejezés, vagy a forrásban lévő más nyelvű megfelelője előzi meg. A két adatot vesszővel kell tagolni.

Például:

; eq. 1965)

; eq. 1950, epocha 1948)

3.4. A leírás 4. adatszoportja. Megjelenés

3.4.1. Általános szabályok

Az adatszoport *adatelemei*:

- a megjelenés helye,
- kiadó neve,
- a megjelenés éve,
- a nyomda (fizikai előállító) székhelye,
- a nyomda (fizikai előállító) neve.

főforrás: a kartográfiai dokumentum egésze (→ 2.3.2.).

Az adatelemeket megelőző *egyezményes jelek*:

- az adatszoport első adateleme előtt: pont, gondolatjel (. -),
- a második és minden egyes további megjelenési hely előtt: pontosvessző (;),
- minden egyes kiadó neve előtt: kettőspont (:),
- a megjelenés éve előtt: vessző (,),
- a nyomda (fizikai előállító) székhelyét és nevét kerek zárójelbe kell foglalni.

A kerek zárójelen belül a nyomda (fizikai előállító) második és minden egyes további székhelyét (telephelyét), illetve minden egyes nyomda (fizikai előállító) nevét ugyanazok az egyezményes jelek előzik meg, mint a második és minden egyes további megjelenési helyet, illetve a kiadó nevét.

Minták az adatszoport *szerkezetére*:

- . - A megjelenés helye : A kiadó neve, a megjelenés éve (A nyomda/fizikai előállító székhelye : A nyomda/fizikai előállító neve)
- . - Az első megjelenési hely ; A második megjelenési hely : A kiadó neve, a megjelenés éve
- . - A megjelenés helye : Az első kiadó neve : A második kiadó neve, a megjelenés éve
- . - Az első megjelenési hely : Az első kiadó neve ; A második megjelenési hely : A második kiadó neve, a megjelenés éve
- . - A megjelenés helye : A kiadó neve, a megjelenés éve (Az első nyomda/fizikai előállító székhelye : Az első nyomda/fizikai előállító neve ; A második nyomda/fizikai előállító székhelye : A második nyomda/fizikai előállító neve)

3.4.2. A megjelenés helye

3.4.2.1. A megjelenés helyét a kartográfiai dokumentumon közölt formában kell leírni.

Például:

- . - Pesten
- . - Budán
- . - Pestini
- . - À Paris

Ha a kartográfiai dokumentum megjelenés helyeként a kiadó székhelye mellett, annak pontos címét is feltünteti, ez változtatás nélkül leírható.

Például:

- . - Augsburg in S. Katherinen Gassen
- . - London, Fleete Street at the signe of the Blacke Elephant

- 3.4.2.2. Ha a kartográfiai dokumentumon a megjelenés helye rövidített formában szerepel, ez a teljes névformával, vagy a hivatalos helységnévvel kiegészíthető.

Például:

- . - Rio [de Janeiro]
- . - Aug. Vindel. [Augusta Vindelicorum]

vagy

- . - Aug. Vindel. [Augsburg]

- 3.4.2.3. Az azonos nevű helységnevek az azonosításukra legalkalmasabb kifejezést (pl. országnév, szövetségi állam neve) le kell írni. E megnevezések szabványos betűkódjukkal is leírhatók. Országnevek esetében az MSZ EN 23166 előírásai szerinti kétjegyű betűkódot kell alkalmazni

Például:

- . - Cambridge [MA]
- . - Rivera [UY]
- . - Rivera [AR]

- 3.4.2.4. Ha a kartográfiai dokumentum a megjelenés helyét több nyelven közli, ezek közül a leírásban a főcím nyelvével azonos nyelvű névformát kell leírni.

- 3.4.2.5. Ha a kartográfiai dokumentum ugyanannak a kiadónak több székhelyét nevezi meg, akkor a három név mindegyikét le kell írni, háromnál több székhely esetében csak az elsőt, a továbbiak elhagyását [etc.] -vel jelölve.

Például:

- . - Budapest ; Hamburg ; Berlin
- . - Amsterdam [etc.]

- 3.4.2.6. Ha a leírás a kartográfiai dokumentum több kiadóját nevezi meg (→ 3.4.3.3.), és ezek székhelye nem azonos, mindegyik leírt kiadó székhelyét (székhelyeit) meg kell nevezni.

Például:

- . - Budapest : Cartographia ; Hamburg ; Berlin : Falk

- 3.4.2.7. Ha a kartográfiai dokumentum a kiadó székhelyén kívül más megjelenési helyet is megnevez (például megjelenési helyként közli a közreadó testületek székhelyeit is), a leírásban megjelenési helyként ez utóbbit/utóbbiakat (legfeljebb hármat) közölni kell.

- 3.4.2.8. Ha a kartográfiai dokumentum kiadója annak szerzője vagy valamely közreműködője (például közreadója), és a kartográfiai dokumentum a megjelenés helyét

nem nevezi meg, a szerző (közreműködő) helyét (székhelyét), vagy lakhelyét kell megadni megjelenési helyként.

Ha a szerző (közreműködő) működési helye ismeretlen, akkor az adathiányt jelölni kell (→ 3.4.2.10.).

- 3.4.2.9. Ha a kartográfiai dokumentum nem a tényleges megjelenési helyet, vagy nem a kiadó valódi székhelyét közli megjelenési helyként, vagy ha a kartográfiai dokumentumon közölt megjelenési hely kétséges, a valódi megjelenési helyet szögletes zárójelben helyesbített megjelenési helyként kell megadni. A megjelenési hely kétséges voltát az előírt egyezményes jellel ([?]) kell jelölni.

Például:

. - Amsterdam [!London]

. - Antverpiae [?]

- 3.4.2.10. Ha a megjelenés helye nem szerepel a kartográfiai dokumentumban, de külső forrásból megállapítható, a helységnevet a dokumentum megjelenésekor érvényes hivatalos helységnévvel szögletes zárójelbe téve kiegészítésként le kell írni.

Ha a megjelenési hely nem állapítható meg, e tényt a latin betűs leírásban a "Sine loco" kifejezés szögletes zárójelbe tett rövidítésével ([S.l.]), vagy a magyar "Hely nélkül" kifejezés szabványos rövidítésével ([H.n.]) kell jelölni. A nem latin betűs leírásban az adathiányt jelölő kifejezés megfelelő nyelvű, illetve írásrendszerű változatának szabványos rövidítésével kell jelezni.

Például:

. - [S.l.]

vagy

. - [H.n.]

- 3.4.2.11. A nem sokszorosított kartográfiai dokumentumok leírásánál a készítés helyét kell a megjelenés helyeként leírni.

3.4.3. A kiadó neve

- 3.4.3.1. A kiadó nevét a kartográfiai dokumentumon közölt formában a névhez nem tartozó kifejezések nélkül kell leírni. A név elemei szabványosan rövidíthetők, illetve a teljes név a kiadó által használt betűszóval helyettesítendő. A kiadó nevéből a következő elemek elhagyhatók:

- a társas viszonyra, a cégjellegre utaló kifejezések (például: Kft., Rt., Vállalat, Ltd.),

- a személynevek nem családnév jellegű elemei,

- a "Kiadó" szót és a megfelelői, kivéve, ha a név írásmódja (egybeírás, kötőjeles írás stb.) az elhagyást nem teszi lehetővé.

Például:

A forrásban:	A leírásban:
Szarvas András Térképészeti Ügynökség	: Szarvas A. Térk. Ügyn.

Goas Bt.	:Goas
Tóth Ágoston Térképészeti és Katonaföldrajzi Intézet	: TÁTI
Sport Zéta Sport Kereskedelmi és Szolgáltató Bt.	: Zéta Sport
Cartographia Kft.	: Cartographia

3.4.3.2. Ha a kartográfiai dokumentum a szerző kiadásában jelent meg, nevét kiadóként abban a formában kell leírni, ahogyan az a forrásban szerepel, de a személynév egyéni név elemei rövidíthetők, és a szöveg lényegtelen elemei elhagyhatók.

3.4.3.3. Ha a kartográfiai dokumentumnak több kiadója van, akkor a tipográfiailag kiemeltet vagy, ha ilyen megkülönböztetés nincs, a sorrendben az első nevet kell leírni, a megjelenési helyként pedig e kiadó székhelyét kell közölni. A többi kiadó elhagyását az előírt rövidítéssel [etc.] -vel vagy [stb.] -vel kell jelölni.

Például:

. - Budapest : Cartographia [etc.]

3.4.3.4. Ha kartográfiai dokumentum kiadóján kívül terjesztőjét vagy bizományosát is megnevezi, a kiadó neve után a megfelelő megkülönböztetéssel e nevek leírhatók.

Például:

. - Budapest : Cartographia : Szarvas A. Térk. Ügyn. [terj.]

. - Zlin : SHOCart ; Budapest : Szarvas A. Térk- Ügyn. [terj.]

3.4.3.5.. Ha a kartográfiai dokumentum kiadója ismeretlen, de terjesztőjét, bizományosát megnevezi, kiadóként ezt kell leírni a megfelelő megkülönböztetéssel.

Például:

. - Budapest : Kókai biz.

. - Budapest : Szarvas A. Térk. Ügyn.[terj.]

3.4.3.6. Ha a kartográfiai dokumentum kétséget kizáróan a nyomda kiadásában jelent meg, kiadóként – a megfelelő megkülönböztetéssel – a nyomdát kell megnevezni. Az ismeretlen kiadó székhelye és a neve helyett azonban nem adható meg a nyomda helye és neve.

Például:

. - Pest : Posner Ny.

. - Amsterdam : Impr. Janssonius

3.4.3.7. Ha a kartográfiai dokumentum nem a tényleges kiadót nevezi meg kiadóként, vagy ha a kartográfiai dokumentumban a közölt kiadói név kétséges, a valódi kiadó nevét szögletes zárójelbe tett helyesbítésként kell megadni. Ha a valódi kiadó nem ismeretes, úgy kell leírni, ahogyan a forrásban van, kétséges voltát pedig az előírt kötelező jellel [?] jelölni kell.

- 3.4.3.8. Ha a kiadó ismeretlen (és más adattal – például a kartográfiai dokumentum bizománnyosának megnevezésével – nem helyettesíthető), e tényt a latin betűs leírásban a "sine nomine" kifejezés szögletes zárójelbe tett rövidítése ([s.n.]), vagy a magyar "kiadó nélkül" kifejezés szabványos rövidítése [k.n.] kell jelölni.
- 3.4.3.9. Ha a kartográfiai dokumentum olyan megjelenési helyet is megnevez, amelyhez nem tartozik kiadó, a leírásban az e megjelenési hellyel kapcsolatos kiadó hiányát az ismeretlen kiadó jelölésével azonos módon kell megadni.

Például:

. - Amsterdam : [s.n.]

. - [S.l.] : [s.n.]

vagy

- Amsterdam : [k.n.]

. - [H.n.] : [k.n.]

. - Wien : [s.n.] ; Pesten : Hartleben

vagy

. - Wien : [k.n.] ; Pesten : Hartleben

- 3.4.3.10. A nem sokszorosított kartográfiai dokumentumok leírásánál a kiadó székhelyének hiányát a 3.4.3.8. szakasz előírásai szerint kell jelölni.

3.4.4. **A megjelenés éve**

- 3.4.4.1. A megjelenés évét időszámításunk szerint és arab számmal kell leírni. A teljes dátumból a hónapok és a napok elhagyhatók. Ha a kartográfiai dokumentum a megjelenés évét más időszámítással közli, az adatot a leírásban az időszámításunknak megfelelő évszámmal ki kell egészíteni. A megjegyzések adatcsoportjában közölni kell, hogy a kartográfiai dokumentum a megjelenés időpontját milyen időszámítással adta meg (→3.7.4.).

Például:

A forrásban: A leírásban:

, IV Ian 1497 , 1497

, XII Kal. Szept 1473 , 1473

- 3.4.4.2. Ha ismeretes, hogy a kartográfiai dokumentumon a megjelenés éve téves (például sajtóhibás), a leírásban mind a téves adatot, mind pedig a szögletes zárójelbe tett helyesbítést közölni kell.

Például:

, 1985 [!1958]

- 3.4.4.3. Ha a kartográfiai dokumentum a megjelenés évét nem közli, helyette a nyomtatás, a copyright (szerzői jog megszerzése), illetve a terjesztés évét kell megadni. A nyomtatás éve minden megkülönböztetés nélkül megjelenési évként írható le, a copyright és a terjesztés évének megkülönböztető jelölése kötelező.

Például:

. - Budapest : Cartographia, cop. 1992

. - Wien : Freitag-Berndt, cop. 1958

. - Budapest : M. Térképház, terj. 1998

3.4.4.4. Ha a kartográfiai dokumentum megjelenési éve és érvényességi ideje között különbség van, úgy ez a megjegyzések adatsorozatjában leírható (→ 3.7.4.).

3.4.4.5. Ha a nyomtatás éve eltér a megjelenés évétől, a megjelenés éve mellett meg kell adni a nyomtatás évét is a „tip.” vagy „ny.” rövidítés után.

Például:

. - Budapest : Cartographia, 1993, tip. 1985

vagy

. - Budapest : Cartographia, 1993, ny. 1985.

3.4.4.6. Ha a kartográfiai dokumentum megjelenésének, nyomtatásának, illetve a nem sokszorosított dokumentumok esetén készítésének éve ismeretlen, a hozzávetőleges évet kell szögletes zárójelben közölni. A latin betűs leírásban a hozzávetőleges megjelenési évvel kapcsolatos kiegészítő közléseket nemzetközivé vált latin nyelvű kifejezésekkel kell megadni. A nem latin betűs leírásban a megfelelő nyelvű és írásrendszerű szabványos kifejezéseket, illetve rövidítéseiket kell használni.

Például:

, [1945]

, [192?]

, [post 1916]

, [ante 1916]

, [ca 1936]

, [post 1906 ante 1920]

3.4.5. **A nyomda (fizikai előállító) székhelye és neve**

3.4.5.1. Ha a megjelenés helye és a kiadó neve ismeretlen, e tény jelölését követően a nyomda (fizikai előállító) székhelyét és nevét közölni kell, egyébként a nyomdára (fizikai előállító) vonatkozó adatok közlése nem kötelező. (Az adatok közlésmódjára vonatkozóan → 3.4.2., 3.4.3., a kivételekre vonatkozóan → 3.4.3.6. és 3.4.5.2.).

3.4.5.2. 1850 előtt kiadott kartográfiai dokumentumok esetén a nyomdára (fizikai előállító) vonatkozó adatokat közölni kell.

Például:

. - [S.l.] : [s.n.], [ca 1835] (Pest : Baumann)

. - Wien : [s.n.], 1846 (Buda : Kovács F.)

3.4.6. **Kettős impresszumú kartográfiai dokumentumok**

Hasonmás kiadás vagy lenyomat esetén – a források rangsorától függetlenül – az új kiadás, illetve lenyomat megjelenésének adatait kell leírni a megjelenés adatsorozatjában. Az eredeti kiadás megjelenési adatait a megjegyzések adatsorozatjában kell leírni (→ 3.7.2.).

Például:

Tabula Hungariae ab quator latera / per Lazarum ... - Budapest : TÁTI, 1989

A megjegyzésben:

Az ered. kiad. megjelenési adatai: Wien : J. Cuspinianus, 1528 (Ingoldstadini : P. Apianus)

3.5. A leírás 5. adatszoportja. Fizikai jellemzők

3.5.1. Általános szabályok

Az adatszoport *adatelemei*:

- a dokumentumfajta megnevezése és terjedelme,
- egyéb fizikai jellemzők,
- méret,
- melléklet;

főforrása: a kartográfiai dokumentum egésze (→ 2.3.2.).

Forrásuktól függetlenül, szögletes zárójel nélkül kell közölni a fizikai jellemzőkkel kapcsolatos valamennyi egyezményes kifejezést.

Az adatelemeket megelőző *egyezményes jelek*:

- az adatszoport első adateleme előtt: pont, gondolatjel (. -),
- az egyéb fizikai jellemzők előtt: kettőspont (:),
- a méret adateleme előtt: pontosvessző (;),
- a melléklet adateleme előtt: pluszjel (+),
- valamely melléklet saját terjedelemeit kerek zárójelbe (()) kell foglalni.

E zárójelen belül a melléklet illusztrációjára, méretére vonatkozó adatokat ugyanazok a kötelező jelek előzik meg, mint a kartográfiai dokumentum megfelelő adataira vonatkozókat.

Minták az adatszoport *szerkezetére*:

- . - a dokumentumfajta megnevezése és terjedelme (kiegészítő terjedelemeadat) :
egyéb fizikai jellemzők ; méret + melléklet
- . - a dokumentumfajta megnevezése és terjedelme ; méret + melléklet (melléklet terjedelme)

3.5.2. A dokumentumfajta megnevezése és terjedelme

3.5.2.1. A dokumentum fajtáját a bibliográfia nyelvén kell megnevezni. A kifejezés szabványosan rövidíthető.

Például:

- 1 térkl.
- 1 atlasz
- 1 földgömb
- 1 dombortérk.
- 1 látkép

- 1 térk.
- 1 kirakós térk.

3.5.2.2. Ha a sík lapra nyomtatott vagy rajzolt kartográfiai dokumentum a lap mindkét oldalát elfoglalja, e tény a leírásban a "rektó-verzó" kifejezéssel jelölhető. Egyszerűsített leírásban az "elől-hátul" kifejezés használható.

Például:

. - 1 térkl., rektó-verzó

vagy

. - 1 térkl., elől-hátul

3.5.2.3. Ha egy lapra több társtérképet nyomtattak vagy rajzoltak, amelyeket keret vagy más jelölés különít el, a társtérképek számát a dokumentumfajta megnevezését követően közölni kell.

Például:

. - 1 térkl., 8 társtérk., rektó-verzó

3.5.2.4. Ha a térkép több szelvényből (elemből) áll, akkor azt, mint a fizikai részt kiegészítő terjedelemadatot kerek zárójelben kell leírni.

Ha a leírás tárgya atlasz, oldalszáma kerek zárójelben leírható.

Például:

. - 1 kirakós térk. (790 szelv.)

. - 1 térk. (2 szelv.)

. - 1 atlasz (464 p.)

3.5.3. **Egyéb fizikai jellemzők**

3.5.3.1. A kartográfiai dokumentum színére, illetve a színezés módjára vonatkozó közlés a "színes", illetve a "kézi színezett" kifejezések rövidítésével (szín., kézi szín.) írható le. Kötelező azonban a kézi színezésre vonatkozó közlés, továbbá a kéziratos térképek színességére vonatkozó közlés.

Például:

. - 1 térkl., rektó-verzó : szín.

. - 1 térkl. : rézmetszet, kézi szín.

3.5.3.2. Ha a leírás tárgya kézirat, azt a leírásban jelölni kell a "manuscript" kifejezés (ms.), vagy pedig a "kéziratos" (kézir.) kifejezés rövidítésével.

Például:

. - 1 térkl. : ms., kézi szín.

vagy

. - 1 térkl. : kézír., kézi szín.

3.5.3.3. A kartográfiai dokumentum különleges anyaga, továbbá a dombortérképek domborzatábrázolásának módja leírható.

Például:

. - 1 térkl. : kéziszín., pergamen

- . - 1 földgömb : szín., műanyag, domborzat fém alapon
- . - 1 dombortérk. : fa, domborzat rétegelte falemezzel

3.5.4. Méret

- 3.5.4.1. A kartográfiai dokumentumok méretét centiméterben kell megadni. A megkezdett centimétert nem kell felkerekíteni, kivéve az atlasz méretét (→3.5.4.5.). A méretet arab számjeggyel, a centimétert pedig a "cm" rövidítéssel kell leírni.
- 3.5.4.2. A térképek méreteként a rajzi rész hosszúságát és a szélességét kell leírni, ebben a sorrendben. A két méret közé szorzásjelet (×) kell tenni. A térkép teljes mérete megadható, továbbá az egyes szelvények, a borító vagy tok mérete is. Több méret leírása esetén a felsorolást vesszővel kell tagolni.

Ha a rajzi rész kör alakú, és külső keret nem határolja, méreteként az átmérő adatát kell leírni, amelyet megelőz a "diaméter" (d) vagy az "átmérő" (átm.) rövidítése.

Például:

- . - 1 térkl., rektó-verzó : szín. ; 70×50,5, 60×40,7 cm

vagy

- . - 1 térkl., rektó-verzó : szín. ; 70x51, 60x41 cm
- . - 1 térkl. : szín. ; 81×58, borító 21×10 cm
- . - 1 térkl., 8 társtérk. : szín. ; 19×79, 19×14, borító 18×13,2 cm
- . - 1 térk. : szín. ; 61×55, d. 50 cm
- . - 1 kirakós térk. (790 szelvény) : szín., karton ; 25×41, doboz 27×42×3 cm

- 3.5.4.3. Dombortérképek leírásakor a méretadat kiegészül a függőleges magasság adatával.

Például:

- . - 1 dombortérk. : szín., műanyag ; 39×29×3 cm

- 3.5.4.4. Föld- és éggömbök méretét az átmérő fejezi ki, amelyet a 3.5.4.2. szakasz figyelembevételével kell leírni.

Például:

- . - 1 éggömb : szín., fa ; d. 29 cm + faállvány
- . - 1 földgömb : szín., műanyag ; átm. 29 cm + faállvány

A művészi állványról (például szoborról) megjegyzés tehető.

- 3.5.4.5. Az atlasz mérete a kötéstábla (borítófedél) külső oldalának a gerinccel mért magassága. Haránt alakú atlasz méreteként a magasság mellett a szélességet is le kell írni. Atlaszoknál minden megkezdett centimétert a következő egész centiméterre kell kiegészíteni.

Például:

- . - 1 atlasz (XII, 100, 32 p.) : szín. ; 29 cm
- . - 1 atlasz (342 fol.) : szín. ; 40x60 cm
- . - 1 atlasz ([146] ism. oldalsz.) : szín., 32x23 cm

3.5.5. Melléklet

- 3.5.5.1. A kartográfiai dokumentumot kiegészítő mellékletet a "melléklet" szó szabványos rövidítésével (mell.), vagy a melléklet típusát jelölő magyar kifejezéssel (ennek szabványos rövidítésével) kell leírni. Több melléklet vagy több azonos típusú melléklet darabszámát arab számmal kell leírni.
- 3.5.5.2. A melléklet saját terjedelema data rövid formában – a melléklet típusának megjelölése után – kerek zárójelben leírható. A melléklet terjedelema dataira a dokumentum fajtájára vonatkozó előírások érvényesek.

Például:

- + utcanévjegyzék (10 p.)
- + térkl. (50×29 cm)

3.6. A leírás 6. adatcsoportja. Sorozat

3.6.1. Általános szabályok

A sorozat *adatelemei*:

- a sorozat főcíme,
- a sorozat párhuzamos címe,
- a sorozat egyéb címa data,
- a sorozatra vonatkozó szerzőségi közlés,
- a sorozat ISSN-je,
- a sorozaton belüli szám,
- az alsorozat megjelölése, illetve címe,
- az alsorozat párhuzamos címe,
- az alsorozatra vonatkozó szerzőségi közlés,
- az alsorozat ISSN-je,
- az alsorozaton belüli szám;

főforrása: a kartográfiai dokumentum egésze (→ 2.3.2).

Az adatelemeket megelőző *egyezményes jelek*:

- minden egyes sorozat leírásának kerek zárójelbe foglalása (()),
- az első sorozat főcímét megelőző kerek zárójel előtt: pont, gondolatjel (. -),
- minden egyes párhuzamos cím előtt: egyenlőségjel (=),
- minden egyes egyéb címa data előtt: kettőspont (:),
- az első szerzőségi adat előtt: dőlt vonal (/),
- a második és minden egyes további szerzőségi adat előtt: pontosvessző (;),
- az ISSN előtt: vessző (,),
- a sorozaton belüli szám előtt: pontosvessző (;),
- az alsorozat megjelölése vagy címe előtt: pont (.),
- az alsorozat megjelölését követő alsorozati cím előtt: vessző (,),
- az alsorozat párhuzamos címe előtt: egyenlőségjel (=),

- az alsorozat párhuzamos címe előtt, ha a főszorozat párhuzamos címe előzi meg:
pont (.),
- az alsorozat egyéb címadata előtt: kettőspont (:),
- az alsorozat első szerzőségi adata előtt: dőlt vonal (/),
- az alsorozat második és minden egyes további szerzőségi adata előtt:
pontosvessző
(;),
- az alsorozat ISSN-je előtt: vessző (,),
- az alsorozaton belüli szám előtt: pontosvessző (;).

Minták az adatcsoport *szerkezetére*:

- . - (A sorozat főcíme = A sorozat párhuzamos címe)
- . - (A sorozat főcíme : a sorozat egyéb címadata, a sorozat ISSN-je ; a sorozaton belüli szám)
- . - (A sorozat főcíme / a sorozat első szerzőségi adata ; második szerzőségi adata ; a sorozaton belüli szám)
- . - (A sorozat főcíme, a sorozat ISSN-je)
- . - (A sorozat főcíme. Az alsorozat megjelölése vagy címe / az alsorozat szerzőségi adata, az alsorozat ISSN-je)
- . - (A sorozat főcíme ; a sorozaton belüli szám. Az alsorozat megjelölése, az alsorozat címe ; az alsorozaton belüli szám)
- . - (A sorozat főcíme. Az alsorozat címe : az alsorozat egyéb címadata, az alsorozat ISSN-je ; az alsorozaton belüli szám)
- . - (A sorozat főcíme = A sorozat párhuzamos címe. Az alsorozat címe, az alsorozat ISSN-je)
- . - (A sorozat főcíme. Az alsorozat címe = A sorozat párhuzamos címe. Az alsorozat párhuzamos címe, az alsorozat ISSN-je)
- . - (Az első sorozat főcíme, a sorozat ISSN-je) (A második sorozat főcíme ; a sorozaton belüli szám)

3.6.2. A sorozat főcíme

- 3.6.2.1. A leírás szempontjából nem minősülnek sorozatoknak azok a kiadói sorozatok, amelyekben a sorozathoz tartozást csak a technikai előállítás azonos jegyei (egyforma borító, közös embléma stb.) jelzik, a sorozatnak azonban a kartográfiai dokumentumon található főcíme nincs. A külső forrásból megállapított sorozatcím csak a megjegyzések adatcsoportjában közölhető.
- 3.6.2.2. Ha egy számozott sorozatnak nincs más főcíme, mint a sorozat szerzőjének, közreadójának neve, a sorozat főcímeként azt kell leírni. Ha egy sorozatnak több címe van, a főcímet a források rangsora szerint kell megválasztani. Azonos rangú forrás esetén, a legteljesebb cím minősül a sorozat főcímének.
- 3.6.2.3. A sorozat főcímét a kartográfiai dokumentum főcímére vonatkozó előírások szerinti formában kell leírni (→3.2.1.).

Például:

A forrásban:	A leírásban:
Falk-plan	. - (Falk-Plan)
Info-Map	. - (Info-map)

3.6.3. A sorozat párhuzamos címe és egyéb címadata

- 3.6.3.1. Ha a kartográfiai dokumentum a sorozat főcímét más nyelven, illetve más írásrendszerben megismétli, a sorozat e párhuzamos címei leírhatók.

Például:

. - (Euro-Tour = Euro-Urbanskarte)

. - (Tourist map = Touristenkarten = Carte Touristique = Turistskaâ karta)

- 3.6.3.2. Ha a kartográfiai dokumentum a sorozatra vonatkozóan egyéb címadatot is közöl, e közlés a sorozat adatsoportjában leírható. Ha a sorozat főcíme olyan általános jelentésű szó, kifejezés vagy pedig betűszó, amely a sorozat azonosítását nem teszi lehetővé, a sorozat egyéb címadatának közlése kötelező.

3.6.4. A sorozat szerzőségi közlése

- 3.6.4.1. Azok a szerzőségi adatok, amelyek kétséget kizáróan a sorozatra vonatkoznak, leírhatók.

Ha a sorozat főcíme (párhuzamos címe) olyan általános jelentésű szó, kifejezés vagy betűszó, amely a sorozat azonosítását nem teszi lehetővé, és a kartográfiai dokumentum a sorozat főcímét kiegészítő egyéb címadatot nem közöl, az adott sorozatra legjellemzőbb – lehetőleg a sorozatot közreadó jogi személlyel (testülettel) kapcsolatos – szerzőségi adatot le kell írni. A szerzőségi közlésből a funkciójelölő kifejezés elhagyható. Ez esetben a szerzőségi adatot akkor is közölni kell, ha a sorozatra vonatkozó szerzőségi adat a kartográfiai dokumentummal kapcsolatosan a leírás első adatsoportjában már leírt valamely szerzőségi adattal azonos. A sorozat szerzőségi adatainak közlésmódjára a kartográfiai dokumentum szerzőségi adatainak közlésmódjára vonatkozó szabályok érvényesek (→3.1.5.).

- 3.6.4.2. Ha a sorozat főcíme vagy egyéb címadata tartalmazza a sorozat szerzőségi adatát, ezt az adatot szerzőségi adatként nem szabad megismételni.

3.6.5. A sorozat ISSN-je

Ha a kartográfiai dokumentum a sorozat ISSN-jét közli, leírása kötelező.

Ha a kartográfiai dokumentum a sorozat ISSN-jét nem tartalmazza, a külső forrás alapján megállapított ISSN megadható.

3.6.6. A sorozaton belüli szám

Ha a kartográfiai dokumentum sorozaton belüli száma ismert, a leírásban közölni kell.

Ha a kartográfiai dokumentumnak ugyanabban a sorozatban több sorozaton belüli száma van, mindegyiket le kell írni. Ha a sorozaton belüli számok között alá-, illetve fölérendeltségi viszony van, ezt a leírásban is érzékeltetni kell, ha pedig a kartográfiai dokumentumnak ugyanazon a számozáson belül, több egyenrangú és a szám-sorban egymást követő sorozaton belüli száma van, e számokat összevont formában kell közölni.

A sorozaton belüli számot arab számmal kell leírni. A kartográfiai dokumentumon római számmal vagy számnévvel megadott sorozaton belüli számokat a leírásban arab számmal kell leírni. Ha a sorozaton belüli számot betű helyettesíti, a leírásban ezt kell megadni. Ha azonban e betűjelek a bibliográfia (a katalógus) írásrendszertől eltérnek, ezeket a megfelelő arab számmal kell helyettesíteni. Ha a számozott sorozat a részegységek megnevezését (például kötet, szám, füzet és megfelelőik) is közli, ezeket a leírásból el kell hagyni.

Például:

. - (Falk-Plan ; 263)

3.6.7. **Az alsorozat adatai**

3.6.7.1. A sorozat adatsorozatjában az alsorozat adatai közül az alsorozat megjelölését, illetve címét, az alsorozat ISSN-jét, és az alsorozaton belüli számot le kell írni.

3.6.7.2. Ha mind a főszorozat, mind az alsorozat címe (főcíme) általános jelentésű szó, vagy kifejezés, és a főszorozatnak egyéb címadata, vagy szerzőségi adata nincs, az alsorozat egyéb címadata, ennek hiányában szerzőségi adata kötelezően közlendő.

3.6.7.3. Az alsorozat adatelemeinek sorrendjére és közlésmódjára a főszorozat adatelemeinek sorrendjére és közlésmódjára vonatkozó előírások érvényesek (→ 3.6.2.-3.6.6.)

3.6.8. **Egyidejűleg több sorozatba tartozó kartográfiai dokumentum**

Ha a kartográfiai dokumentum egyidejűleg több sorozat részeként jelent meg, a kartográfiai dokumentumban közölt minden egyes sorozat adatait sorozatonként külön-külön kerek zárójelbe téve kell leírni.

Például:

. - (RV ; 11160) (Grosse RV-Tourenkarte)

. - (Regio cart : Wandenkarte) (RV-Wandenkarte)

3.7. **A leírás 7. adatsorozatja. Megjegyzések**

A megjegyzéseket a bibliográfia nyelvén, tömör formában kell közölni. A megjegyzések közlése rendszerint nem kötelező; esetleges kötelezőségük feltételeiről a jelen adatsorozat előírásai intézkednek.

A megjegyzések vonatkozhatnak:

- a leírás adatelemeinek (adatainak) kiegészítésére, módosítására, illetve változtatására,
- a kartográfiai dokumentum tartalmára,
- a leírt példány sajátosságaira,
- a bibliográfiai kapcsolatokra.

A megjegyzések *főforrása*: bármely adatforrás lehet (→ 2.3.2.).

Az adatsorozat *egyezményes jele*:

- minden egyes megjegyzés első adateleme előtt: pont, gondolatjel (. -). E jel elhagyható, ha a megjegyzés új bekezdésben kezdődik.

3.7.1. **Megjegyzések a cím és a szerzőségi közlés adatsorozatjáról**

- 3.7.1.1. Ha a leírás tárgya a kartográfiai dokumentumnak olyan kiadása, amely az eredeti nyelvű első kiadás címétől eltérő főcímmel jelent meg, az eredeti kiadás címét megjegyzésként *le kell írni*, ha ezt a bibliográfiai tétel más része nem tartalmazza.
- 3.7.1.2. A kartográfiai dokumentumban szereplő olyan címek, amelyek nem minősülnek főcímmek, párhuzamos címnek, egyéb címadatnak, párhuzamos egyéb címadatnak vagy sorozatcímnek, forrásuk megjelölésével (például borítócím) megjegyzésként leírhatók.
- 3.7.1.3. Ha a kartográfiai dokumentum olyan főcímmel és egyéb címadattal jelent meg, amely nem nevezi meg (vagy pontatlanul jelöli) az ábrázolt földrajzi területet, az ábrázolt földrajzi terület nevét vagy annak pontosítását megjegyzésként *le kell írni*.

Például:

Az első adatcsoportban:

Germania

A megjegyzésben:

. - Az ábrázolt terület: Közép-Európa

- 3.7.1.4. Az összefoglaló cím nélküli gyűjteményt alkotó társtérképek címei, közülük a leírás 1. adatcsoportjában mellőzöttet megjegyzésként leírhatók (→ 3.1.2.7.).
- 3.7.1.5. Ha a kartográfiai dokumentum több társtérképet tartalmaz, és a gyűjteménynek összefoglaló címe is van, a társtérképek címei közül az első hármat megjegyzésként *le kell írni* (→ 3.1.2.8.).
- 3.7.1.6. Ha a kartográfiai dokumentum típusáról a leírás első adatcsoportja nem tájékoztat, a megfelelő típusmegnevezés megjegyzésként leírható.

Például:

. - Erdőtérkép

- 3.7.1.7. Ha a főcím külső forrás alapján megállapított cím, e tény megjegyzésként *közölni kell* (→ 3.1.2.9.).

Például:

. - Főcím az ábrázolt földrajzi terület alapján

- 3.7.1.8. Külső forrás alapján megállapított szerzőségi adatok megjegyzésként leírhatók, köztük olyanok is, amelyek személyt vagy testületet nem neveznek meg.

Például:

. - Winkler János kéziratának nyomán

. - Az egykori megyei mérnök javításával

3.7.2. **Megjegyzések a kiadásról**

A kiadással kapcsolatos kiegészítő adatok megjegyzésként írhatók le. E kiegészítő adatok közül a leírás első kötelező megjegyzéseként *kell közölni* a hasonló kiadás tényét, és az eredeti kiadás megjelenési adatait (→ 3.4.6.).

A kiadásról szóló megjegyzések tájékoztathatnak a kartográfiai dokumentum előtörténetéről, kiadásváltozatairól vagy valamely kiadásjelzéséről is (→ 3.2.2.4.).

Például:

. - Az 1570-ben kiadott "Hungariae descriptio, Wolfgango Lazio auct." műnek hasonmás kiadása

. - Az első kiad. címe: Pártmunkások atlasza

. - A harmadik társtérkép 4. kiad.

3.7.3. **Megjegyzések a dokumentumtípus speciális adatairól**

3.7.3.1 Csillagászati térképek magnitúdóját megjegyzésként kell leírni.

Például:

. - Magnitúdó: 7,1-12,3

3.7.3.2 Légi- és űrfelvételek készítésének módja és időpontja megjegyzésként leírható.

Például:

. - Az űrfotómozaik a NASA Landsat 1-22 mesterséges holdak fekete-fehér felvételeinek 55. és 7. színsávjából készült 920 km magasságból.

3.7.3.3. Ha a térkép tájolása a szokásostól eltér, vagyis felső része nem északi tájolású, ezt a tényt a megjegyzésben lehet közölni.

Például:

. - Nyugati tájolású

. - A tájolás helyesen: keleti

. - Égtájjelölés magyar zászlóval

3.7.3.4. Az 1850 előtti kartográfiai dokumentumok leírásában a kezdő meridián a dokumentumon szereplő kifejezésekkel megjegyzésként leírható.

Például:

. - Kezdő meridián: Budai délkör

. - Kezdő meridián: Ferrotól

3.7.4. **Megjegyzések a megjelenés adatairól**

3.7.4.1. Ha a leírás tárgya hasonmás kiadás, az eredeti kiadás megjelenési adatait megjegyzésként kell közölni.

Például:

- Ered. kiad.: Wien : J. Cuspinianus, 1528 (Ingolstadini : P. Apianus)

3.7.4.2. A megjelenés évét pontosító vagy kiegészítő adat megjegyzésként leírható.

Megjegyzésként kell megadni a kartográfiai dokumentumon közölt megjelenési év időszámításunktól eltérő voltát.

Például:

. - Az 1699-ben készített eredeti nyomólemeze 1802 és 1804 között készített lenyomat

. - A térkép az 1939. június 23-tól érvényes határokkal felülnyomva

. - A felmérés éve 1889–1896

. - Zsidó időszámítással

3.7.5. **Megjegyzések a fizikai jellemzőkről**

A megjegyzések pontosíthatják a leírás terjedelemeit és a kartográfiai dokumentum szokásostól eltérő fizikai sajátosságait.

Például:

- . - Borítékban, a cím a ragasztós hajtókán
- . - Vízjel : C et I Honig
- . - Hibás nyomás, a keleti rész és a délnyugati sarok hiányzik

3.7.6. **Megjegyzések a sorozatról**

A kartográfiai dokumentum külső megjelenésének jegyei alapján, vagy külső forrásból megállapított sorozatcímek megjegyzésként lehet megadni.

Például:

- . - A Turista térkép című sorozat tagja.

3.7.7. **Megjegyzések a terjesztésről**

A terjesztéssel kapcsolatos, illetve a használat korlátozására vonatkozó tájékoztatás megjegyzésként leírható.

Például:

- . - Csak hivatalos használatra
- . - Belső használatra

3.7.8. **A kartográfiai dokumentum tartalmára vonatkozó megjegyzések**

Megjegyzés közölhető a leírás első adatsorozatában mellőzött függelékekről, mutatókról, idegen nyelvű kivonatokról, melléktérképek adatairól és hasonlókról.

Például:

- . - Utcanévjegyzék hozzátűzve
- . - Utcanévjegyzékkel, idegenforgalmi tudnivalókkal
- . - M térk.: Mátrafüred és Sóstó környéke, 120 000
- . - Címerekkel kiegészítve
- . - Helynévmutatóval
- . - Díszes kartussal
- . - Az idegenforgalmi tudnivalók angol nyelven is
- . - Domborzat szintvonallal, névírással
- . - Fokhálózat nélkül

3.7.9. **A leírt példány egyedi sajátosságaira vonatkozó megjegyzések**

E megjegyzések vonatkozhatnak a leírt kartográfiai dokumentum fizikai állapotára, egykori tulajdonosára, illetve a dokumentumon található bejegyzésekre.

Például:

- . - A térkép kerete levágva
- . - A magyar nemzetnek ajánlotta Kovács Pál

. - Számos térkl. az egykori tulajdonos megjegyzésével

3.8. A leírás 8. adatszoportja. Terjesztési adatok

3.8.1. Általános szabályok

Az adatszoport *adatelemei*:

- az ISBN
- a kötés
- az ár

főforrás: bármely forrás (→2.3.2.).

Az adatelemeket megelőző *egyezményes jelek*:

- az adatszoport első adateleme (rendszerint az első ISBN) előtt: pont, gondolatjel (. -),
- a második és minden egyes további ISBN előtt: pont (.),
- a kötés adateleme előtt: szóköz,
- az ár adateleme előtt: kettőspont (:),
- ha valamely adat magyarázattal egészül ki, ezt kerek zárójelben (()) kell leírni.

Minták az adatszoport *szerkezetére*:

- . - ISBN kötés : ár
- . - ISBN (magyarázat) : ár
- . - ISBN : ár (magyarázat)

3.8.2. Az ISBN

Ha az ISBN vagy más szabványos azonosító szám megállapítható, le kell írni. Ha a kartográfiai dokumentumban az azonosító szám hibásan szerepel, a közlés téves voltát jelezni kell, és ha a helyes szám megállapítható, a téves adatot helyesbíteni kell. A leírásban először a helyes számot kell leírni, azután a hibásat kerek zárójelben, a szám előtt a “hibás” szóval.

Például:

- . - ISBN 963-350-331-0 CM (hibás ISBN 963-351-339 X CM)

3.8.3. A kötés

A kötés típusa a bibliográfia nyelvén, tömör formában megnevezhető. A kötés típusára vonatkozó kifejezések szabványosan rövidíthetők.

Például:

- . - ISBN 963- 350-331-0 félbőr
- . - Bőrköt.

3.8.4. Az ár

Ha a kartográfiai dokumentum közli az árat, ezt arab számmal, a pénznem hivatalos rövidítésével kell leírni. Ha a kiadvány ármegjelölés nélkül jelent meg, e tény a bibliográfiai nyelvén jelezhető.

Az ár után kerek zárójelben, a bibliográfia (szolgáltatás) nyelvén közölhetők az árral kapcsolatos kiegészítő adatok.

Például:

: 2320,- Ft

: 1,50 P.

: ár nélkül

4. A TÖBB ÖNÁLLÓ FIZIKAI EGYSÉGBŐL ÁLLÓ KARTOGRÁFIAI DOKUMENTUM TÖBBLÉPCSŐS LEÍRÁSÁNAK SZABÁLYAI

4.1. Általános szabályok

- 4.1.1. Ha a kartográfiai dokumentum több önálló fizikai egységből áll, és ezeknek saját címük is van, a dokumentum leírása a többlépcsős leírás szabályai szerint jeleníthető meg. A többlépcsős leírás adatszoportjait és adatelemeit a 2.1.3. szakaszban megadott felsorolás tartalmazza.

Megjegyzés: a 2.1.3. szakasz előírásainak megfelelően a többlépcsős leírásban a közös címhez kapcsolódó adatelemek (adatok) leírása után, a fizikai egységek szerinti csoportosításban következnek az egyes fizikai egységekhez kapcsolódó adatelemek (adatok).

- 4.1.2. A több önálló fizikai egységből álló kartográfiai dokumentum leírásában mind a dokumentum egészével kapcsolatos adatokhoz, mind az önálló fizikai egységek adataihoz felhasználható *források rangsorára*, továbbá a leírás adatszoportjainak *főforrására* vonatkozóan az egy önálló fizikai egységből álló kartográfiai dokumentum leírására megállapított szabályok érvényesek (→2.3.1., 3.1.1., 3.2.1., 3.3.1., 3.4.1., 3.5.1., 3.6.1.,3.7.1., 3.8.1.). *Kiegészítő előírások:*

- a több önálló fizikai egységből álló kartográfiai dokumentum egészével kapcsolatos közös adatok esetében a *forrásrangsort* elsődlegesen a fizikai egységek sorszáma, ennek hiányában megjelenésük sorrendje, ha pedig ezen ismérvek egyike sem alkalmazható, címük betűrendje szabja meg (→ 2.3.1.),
- a leírás 1. adatszoportjában a sorszámot, illetve a sorrendiséget kifejező más megjelölést akkor is meg kell adni, ha azt a kartográfiai dokumentum nem tartalmazza.

A leírás *egyezményes jeleire* vonatkozóan → a 2.2.3. és 2.2.4. szakaszokat.

Kiegészítő előírások:

- a többlépcsős leírásban a fizikai egységekre vonatkozó adatokat fizikai egységenkénti új bekezdésben kell tagolni,
- a térképlap- vagy kötetjelzést követő cím előtt: vessző (,).

A többlépcsős leírásban mind a közös, mind az egyes fizikai egységekkel kapcsolatos adatelemek (adatok) *közlésmódjára* az egyetlen fizikai egységből álló kartográfiai dokumentum leírására vonatkozó előírásokat kell alkalmazni (→3.).

Kiegészítő előírások:

- a fizikai egységek megjelölésének elemeit a kartográfiai dokumentum közlése

szerinti sorrendben kell leírni,

- a fizikai egységek típusára utaló kifejezések szabványosan rövidíthetők,
- ha a leírás közli a fizikai egységek számát, ezt az adatot arab számmal kell megadni,
- az összevont formában leírt adatokat kötőjellel összekapcsolva kell leírni,
- a nyitott formában közölt adatok után kötőjel írandó, amelyet szóköz követ.

Ha a több önálló fizikai egységből álló kartográfiai dokumentum számozatlan sorozatba tartozik, vagy ha a sorozatnak közös sorozaton belüli száma van, a sorozat a közös adatok adatszoportjaként írandó le.

Ha a több önálló fizikai egységből álló kartográfiai dokumentum fizikai egységeinek külön sorozaton belüli számuk van, a sorozat adatait a fizikai egységek adatszoportjaként kell leírni.

Minta az adatszoport *szerkezetére*:

Főcím : egyéb címadat / első közös szerzőségi adat ; második és minden egyes további közös szerzőségi adat. - Kiadásjelzés / az adott kiadás közös szerzőségi adata. - Méretarány : vetület. - A megjelenés helye : A kiadó neve, a megjelenés éve (A nyomda székhelye : A nyomda neve). - A fizikai egységek száma és a dokumentum fajtája ; méret. - (A sorozat főcíme, ISSN)

Megjegyzés

Közös ISBN : ár

A fizikai egység megjelölése, A fizikai egység címe. - A megjelenés éve. –
Megjegyzés

ISBN

Például:

A Mátra hegység földtani térképe. Mátraszentimre / szerk. Csillagné Teplánszky Erika. - 1:10 000. - Budapest : MÁFI, 1965. - 2 térkl. : szín. ; 49x49 cm + mell. (27 p.).

A terület K-Ny irányú földtani szelvénnel kiegészítve

- 1., Észlelési térkép
- 2., Földtani térkép

Vége

MELLÉKLET

Példák

M1. Az egy önálló fizikai egységből álló kartográfiai dokumentum leírása

Sarkad: L-34-43-D / kész. Magyar Honvédség Térképészeti Hivatal. - 1:50 000 ; UTM, 1942 évi koordináta-rendszer. - [Budapest] : TÉHI, [1998]. - 1 térkl. : szín. ; 37x38,7 cm

Légiforgalmi koordinátákkal

Badacsony [Kart. dok.] / fel. szerk. Buga László ; a színes ortofotót az EUROSENS Kft. kész.. - 1:25 000. - [Budapest] : MH TÉTI, [1998]. - 1 dombortérk. : szín., műanyag ; 36,2x32,7x5 cm

1999. évi falinaptárral kiegészítve

Universal-Globus / A. Krause. - 1:60 000 000. - Leipzig : P. Rath GmbH., [1938]. - 1 földgömb : szín., üvegre ragasztott szelvények ; átm. 21 cm + fémállvány (55 cm)

Politikai földgömb

Balatonfüred ; Balaton / kész. AGÁT Kft. - 1:15 000, 1:260 000. - Budapest : [AGÁT], cop. 1998. - 1 térkl., 2 társtérk., rektó-verzó : szín. ; 23,2x32,7, 23,1x28 cm. - (Zsebtérkép)

Athens = Athen = Athènes = Athén / Cartographia Kft.. - [8. Kiad.]. - Budapest : Cartographia, 1999. - 1 térkl. : szín. ; 71x60,2 cm

Mtérk.: Athens airport, 1:23 000 ; Piraeus, 1:23 000; City of Athens, 1:8400. - Készült a Falk-Plan kiadású térkép felhasználásával

ISBN 963-352-702-3 CM

A magyar korona országainak összerakható térképe / terv. Kogutowicz M. ; szerk. Schuller Fr. ; metsz. és nyom. a Magyar Földrajzi Intézet Rt. - 1:2 400 000. - Nagyszeben : Neuzil Ferenc, [post 1906]. - 1 kirakós térk. (63 szelv.) : könyomat, szín. ; 26,4x40,3 cm + tábla (31,2x40,3 cm

Iskolai gyakorlótérkép. - A megyék körülévágva. - Kereten kívüli cím: A Magyar Szent Korona Országai politikai térképe. - Mtérk.: Budapest pályaudvarai, 1:300 000. - A gyakorlótábla Magyarország koordinátáival

Conspectus praevius incl. comitatus Wespriemensis. - [1:290 000] 7 milliar. Germanicor. communium [=179 mm]. - [Pest] : [s.n.], [1799]. - 1 térkl., : ms., szín. ; 32x35,5 cm

Készítette Lipszky János. - Fokhálózat nélkül

Nova totius Italiae cum adjacentibus majoribus et minoribus insulis / accuratissima delineatio cura et sumptibus Matthaei Sautteri. - [1:3 000 000] 30 mill. Germ. comm. [=75 mm]. - Augustae Vindelicor : M. Sautter, [post 1740]. - 1 térkl. : rézmetszet, kézi szín. ; 46,7x54,6 cm

Itália. - Díszes címkeret mitológiai és bibliai alakokkal. - Proven.: Deák Ferenc

M2. A több fizikai egységből álló kartográfiai dokumentum leírása

Magyarország tervezési-gazdasági körzetei / [szerk. biz. Radó Sándor et al.] ; [szerk. terv. Kartográfia Vállalat] ; [kiad. a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium Országos Földügyi és Térképészeti Hivatala]. - [Különböző méretarányok]. - Budapest : MÉM OFTH, 1974. - 6 atlasz : színes ; 40x57 cm

Alaptérkép a változások vezetésére

Kötött : ár nélkül

- 1., A központi körzetek atlasza. - 61,[3] t. fol
- 2., Észak-Magyarország atlasza. - 82, [5] t. fol.
- 3., Az Észak-Alföld atlasza. - 82, [5] t. fol.
- 4., A Dél-Alföld atlasza. - 83, [5] t. fol.
- 5., Észak-Dunántúl atlasza. - 86., [5] t. fol.
- 6., A Dél-Dunántúl atlasza. – 81, [5] t. fol.